

ბიულეტენი №38

საქართველოს ეთნომუსიკალური ცხოვრება

ბოლნისის რაიონის 80 წლის საიუბილეოდ

ქართულ ქალთა ცრადიციული მუსიკის მესამე თესცვიკალი „ნანიკა-2025“
„ქალთა შილმა - ცრადიციკა, წეს-ჩვეულები, მუსიკა“

ქართული მუსიკის ღღმღე უცნობი ჩანაწერები

ქართული სიმღერის მთამაგები

სამოქლო ზომიციდი

სცოღენცთი და ახალგაზრდა მკვლეკართი კონტერპიცი
„მუსიკოლოგიისი და ეთნოლოგიის კრებულები“

ქართული ცრადიციული მუსიკის უცხლეი შემსრულებულები
„სამიკი“ - ქართული სიმღერების შემსრულებული
ცრით ღიღი შრიცანეთიღი

მერამ კალანღების გაცსენება

ერთი რეგიონული ანსამბლი

ქალთი თოლკოლორული ანსამბლი „იკინიკი“ რიკიღი

უცხლელები ქართული ცრადიციული მუსიკის მესახებ
ქართული მრავალხმიანობი ჩები ცხოვრების მარგალიცი

ეთნოგრაფიული წერილები

ცოლ-ქმრების წესები სკანეთში (ნაწილი I)

სკანური მაციული

კანო სარაკშივილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვაციის
ცრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის სარტომობის ცნცრი

იკინიკი, 2025

თბილისი

საქართველოს ეთნოჰსიკალური ცვლადები
(იანვარი-ივნისი, 2025)

ფასები, ჯანდაცვა, კონტრაქტები, კონსტრუქციები

11.04.2025 – 9.05.2025 - თბილისში თბილისის საგუნდო მუხიკის მუ-15 საერთაშორისო ფესტივალი გაიმართა.

28.04.2025 - 9.05.2025 - ქვეყნის მასშტაბით საერთაშორისო მასშვრთა და ახალგაზრდული საგუნდო კულტურული მუშაობის მუშაობის კონკურსის პირველი ტური ჩატარდა.

1-2.05.2025 - ანგზორ უბნის მკვიდრების სახელმწიფო საცხოვრებელი სახლების სახელმწიფო ცენტრში ქართული ქალთა ცენტრის მიერ ორგანიზებული „ნაწილი 2025“ გაიმართა.

9.05.2025 - სეზონის საკატორტო ცეცხლში თევზის სახეობების ცნობის საფუძველზე

12-13.05.2025 - მაგისტრის საკათედრო წამებაში თელავულის სახელმწიფო ცენტრის სალონებში სკოლების თესწივალი „გალობის მერცხოში“ გაიმართა.

17.05.-12.06.2025 - აჭარის ტერიტორიაში სიმღერისა და ცეკვის მათემატიკა თემატიკის ანსამბლების
ფორმირება ჩატარდება.

27.05.2025 - თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში ახალგაზრდა ეთნომუსიკალურმა სამეცნიერო კონფერენციამ გაიმართა.

9-10.06.2025 - გალამის უნივერსიტეტში სტუდენტთა და ახალგაზრდა მკვლევართა სამეცნიერო კონფერენცია „მედიკალური და ეთნოლოგიის პრაქტიკაში“ ჩატარდა.

კონცერტები, სატამბულები, გამლთუნები, იუბილუები და სხვა

18.02.2025 - ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტში ილიაუნის ხალხური სიმღერის სცენადონო გუნდის საანგარიშო კონკერტი გაიმართა.

21-22.02.2025 - თბილისის საკონგრესო ცენტრში ანსამბლ „რისიონის“ კონცერტები გაიმართა.

24.02.2025 - ანსამბლმა „მატყევი“ პირველ კლასიკურ გიმნაზიაში კონცერტი გამართა.

9.03.2025 - ანსამბლმა „ადილეი“ ბეგლბრძოთაჲნ ჳრთაჲდ დჲდჳნის ბალში სჳფჳლბოჲშჲდ კლნცჳრცჲ გჳბჳრთჳ.

10.04.2025 - თულგულობის სახელმწიფო ცენტრში ანსამბლ „მასიანის“ შესჟღერა-კონცერტი გაიმართა.

29.04.2025 - თელავის სახელმწიფო ცენტრში ანსამბლ „კირილუსას“ და ზუგდიდის სალღობართ სკოლის კონცერტი გაიმართა.

30.04.2025 – თბილისის საკულმბიოთუ კონსერვაციოტიკი ანსამბლ „ჩაკოლას“ სოლო კონცერტი გიბერთა.

6.05.2025 - ბუთაშვილის თეატრის მცირე ღარიბაშვილი თეატრის ცენტრის გუნდის სალარო კონცერტი გაიმართა.

10.05.2025 - თელავის სახელმწიფო ცენტრში ანსამბლ „მასიანის“ შესჯილბა-კონცერტი გაიმართა.

12.05.2025 - ანსამბლმა „იალონმა“ ცნობიერების ფესტივალის ფარგლებში „მაცლ მუხტანში“ კონცერტი გამართა.

15.05.2025 - თელავის სახელმწიფო ცენტრში ნუგზარ ზატანდიას შიმღძვედებითი საღამო გაიმართა.

18.05.2025 - ღმრთივით ანსამბლ „ერისილნის“ კონცერტი გაიმართა.

27.05.2025 - თბილისის სახელმწიფო ჯონს ოპერაში (გრაფიკული მუსიკის სალამო გაიმართა).

27.05.2025 - საცაბოთაჟალას ერთჟნულ შიშლითთჟაში იელის უნიჟრსიფეცის გუნდისა და ანსამბლ „ტუსთაჟის“ ჟონცერტი გაიშართა.

30.05.2025 - ჟანსულ კახიშის სახელშის შუსიკალურ-ჟულცურულ ცენცრში ანსამბლ „ერისიონის“ ჟონცერტი გაიშართა.

31.05.2025 - ლჟრტეში ანჟლრ ერქლშაიშვილის სსოჟნისადში შიშლჟნილი ყლჟულქლიური ლონისიჟმა „გაგატესულის სიშლერა“ დაუშუნდა.

7.06.2025 - ტუსთაჟლის თჟცრში ათესაჟთის სახელშითლ ანსამბლის ჟონცერტი გაიშართა.

13.06.2025 - თშილისის სახელშითლ ჟონსერჟაცლორიაში კაშერული და თლლჟლოთრული შუსიჟის სალამლ გაიშართა.

16.06.2025 - ანჟლრ ერქლშაიშვილის სახელშის საჟონცერცლ დატშაჟში ანსამბლ „შართჟს“ გოგონათა გუნდის შირჟული სოლლ ჟონცერტი გაიშართა.

21.06.2025 - თშილისის სახელშითლ ჟონსერჟაცლორიაში თშილისის შაჟშთა და ახალგაზრდული გუნდის თლლჟლოთრული თჟცვიჟალის დაჟილდლჟა-ჟონცერტი გაიშართა.

23.06.2025 - თლლჟლოთრის სახელშითლ ცენცრში სამცრქდიისა და ზესცათონის სალლცშართ სჟოლჟის ჟონცერტი გაიშართა.

24.06.2025 - თლლჟლოთრის სახელშითლ ცენცრში ჟანის, საჩსერისა და შაღდათის სალლცშართ სჟოლჟის ჟონცერტი გაიშართა.

ლუქციი, შესჟერეი, შასცერჟლასეი, შრჟჟნცაციი და სხჟ.

27-30.01.2025 - თლლჟლოთრის სახელშითლ ცენცრის თანამშრლშოი ერასშუს+შრთქცის „იუნესკოს ჟულცურული სიჟრცის ქსელის ციურული განჟიშლილშის“ თარგლშში, სოტჟაციის ქალაქში სამუშაო ჟიჟიციო იშყლთჟბუნდა.

22-24.02.2025 - აქარის ჟულცურის სამინისცროს ლტგანიჟით აქარის ტეგიონში შოქშედი ლლცშარჟისა და ქოტოგტათჟისათჟის ცტრინეჟი ჩაცარდა.

23.02.2025 - თშილისის სახელშითლ ჟონსერჟაცლორიაში „ახალი შანას“ გუნდის საანგარიშლ სოლლ ჟონცერტი და შირჟული აჟდილალშის შრჟჟნცაცია გაიშართა.

17.03.2025 - გალობის უნიჟრსიფეცში შოქა შიშინაშვილის საჟართ ლუქცია ჩაცარდა.

27.03.2025 - თშილისის სახელშითლ ჟონსერჟაცლორიაში ქშ. ქქთიშე კერესელიშის სახელშის სამეცნიერლ სეშინარი ჩაცარდა.

26-27.04.2025 - ჟონლშუსიჟლოგმა ნინლ ნანეიშვილმა ქდინშურგში ქართული ცტადიციული შუსიჟის შასცერჟლასეი ჩაცარა.

28.04.2025 - გალობის უნიჟრსიფეცში დოჟუმენცური თილშის - „თჟცვიჟალი ნანინა“ შრჟჟნცაცია გაიშართა.

8.05.2025 - თშილისის სახელშითლ ჟონსერჟაცლორიაში ქშ. ქქთიშე კერესელიშის სახელშის შოტიგი სამეცნიერლ სეშინარი ჩაცარდა.

13.05.2025 - თშილისის სახელშითლ ჟონსერჟაცლორის ისცლორის შოჟოში შერბენი ჟონლშუსიჟლოგის, ალქსანდრა შალანდინის საჟართ ლუქცია ჩაცარდა.

16.05.2025 - გალობის უნიჟრსიფეცში ქჟცერინე ლნიანის საჟართ ლუქცია გაიშართა.

19.05.2025 - გალობის უნიჟრსიფეცში გოტრელაშეჟის შოშლერალი ლჟახის აჟდილალშის შრჟჟნცაცია გაიშართა.

23.05.2025 - გალობის უნიჟრსიფეცში შოლგტრათიის - „შიხილ შეურაჟიშვილი“ შრჟჟნცაცია გაიშართა.

8-10.06.2025 - ეთნომუსიკოლოგმა ნინო ნანეიშვილმა ბელგიასა და ავსტრიაში ქართული ცრადიციული მუსიკის მასცერკლასები ჩაატარა.

11.06.2025 - მჭრატლთა სახლში ანსამბლ „მარგალიცის“ მეორე აუდიოალბომის პრეზენტაცია გაიმართა.

გასცრტლები

8.02.2025 - ანსამბლმა „ერისიონმა“ ესპანეთის ქალაქ ბილბაოში ჯონცერტი გამართა.

1-14.03.2025 - ანსამბლი „ათსაგოთი“ საგასცრტლოდ იმყოფებოდა პოლონეთისა და ჩეხეთის ქალაქებში.

19-26.03.2025 - ანსამბლი „ათსაგოთი“ საგასცრტლოდ იმყოფებოდა ესპანეთის ქალაქებში.

20-21.05.2025 - ანსამბლმა „რუსთაჟმა“ შვეიცარიაში საქართოჯლოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ლთიციალორ ლონისძიებებში მიიღო მონაწილეობა.

30.05.2025 - ანსამბლმა „რუსთაჟმა“ ქალაქ თსალონიკში საქართოჯლოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ლონისძიებებში მიიღო მონაწილეობა.

6-8.06.2025 - ანსამბლი „ადილოი“ საგასცრტლოდ იმყოფებოდა იცალიის ქალაქებში.

ეფსჰედიციები

11.01.2025 - ეთნომუსიკოლოგი გიორგი ჰრავიშვილი ეფსჰედიციით იმყოფებოდა გურჯანის რაიონის სოფელ ახალმერში მცხოვრებ თრეიდნელებთან.

გამოცემები

ფონდმა „ქართოლმა გალომამ“ გოტრელოებების მომერქალი ლჯახის აუდიოალბომი გამოცცა

ანსამბლმა „ერისიონმა“ ჯემალ ქეუასელის 90 წლის საიუბილეოდ ალბომი გამოცცა

ანსამბლმა „მარგალიცმა“ მეორე აუდიოალბომი გამოცცა

მოამზადა სოფოჯო ჯოცტრიჯაბე

ბრუსელსა და ჟენევის 80 წლის საიუბილეო

2025 წლის 12 მაისს ჯანო საბაგინიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ემერიუსი პრეზიდენტი, ბრუსელსა და ჟენევის 80 წელი შეესაუბრა.

ბრუსელსა და ჟენევის ნახევარი საუკუნეზე მეტია, რაც დაუღალავად ემსახურება ქართულ ცრადიციულ და პრეზერვაციულ მუსიკას, რეგულარულ მკვლევარი-მეცნიერი, ისე - რეგულარულ პედაგოგი და სტუდენტთა მრავალი თაობის მწელები.

ქალმაცლები ბრუსელსა და ჟენევის სახელმწიფო კონსერვატორიის ცრადიციული მრავალსმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის ჩამოყალიბების დღიდან (2001) მისი დირექტორი იყო. სწორედ ის გახლავთ ცრადიციული მრავალსმიანობის საერთაშორისო სიმპოზიუმების ერთ-ერთი დამფუძნებელი, მრავალსმიანობის და თითქმის ყველა სიმპოზიუმის მონაწილე, ასევე, სიმპოზიუმის საერთაშორისო კომიტეტის თანათამაშდობარ და სიმპოზიუმის სამეცნიერო კრებულების თანარედაქტორი (ილსეჰ ჟორდანიასთან ერთად).

2003-2007 წლებში ქ-ნი ბრუსელსა და ჟენევის კონსერვატორიაში განსტრეცელებულ პრეზიდენტს „ქართული მუსიკის დაცვა და განვითარება“; 2010 წელს მიწვეული იყო იუნესკოს არამეცნიერული კულტურული მემკვიდრეობის დამოუკიდებელ რეკომენდაციად, ხოლო 2011-2013 წლებში - იუნესკოს საკონსულტაციო სამსახურს წევრად. იგი ასევე გახლავთ საერთაშორისო საგარეო სადამიწეცრის იუნესკოს კომისიის წევრი.

ბრუსელსა და ჟენევის გახლავთ მრავალსმიანობისა და 50-ზე მეტი სამეცნიერო და პედაგოგიკული ნამუშაოს ავტორი, გამომცემებული აქვს მრავალი სამეცნიერო კრებულება, ჟურნალები, რეგულარულ საერთაშორისო, ისე მის თარგმანს გაბრ.

მისი სამეცნიერო ინტერესების სფერო მდებარეობს ძველი და ახალი ქართული მუსიკალური კულტურის ისტორიას, მისი თვითმყვანობისა და ლირიკული მრავალსმიანობის საკითხებს, კომპოზიტორის ერთმანეთს ცრადიციასთან დამოკიდებულების, ძველი ქართული საერთა და სასულიერო მუსიკის უბრალოდმობრთებისა და თვალკვლევის სტრუქტურის პრეზერვაციას.

ათწლეულების მანძილზე ქ-ნი ბრუსელსა და ჟენევის საგამომცემლო და სარედაქტორო სადამიწეცრის, არის მრავალი სამეცნიერო კრებულის პასუხისმგებელი რედაქტორი და თანარედაქტორი.

ბრუსელსა და ჟენევის წლების მანძილზე კითხულობდა ლექციებს სხვადასხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებაში, კრებულ, უბრებულ ქართული მუსიკის ისტორიისა და თვალმუსიკალულების კრებს.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და გიორგი მთაწმინდელის სახელობის გარემოსდაცვითი უნივერსიტეტში, არამეცნიერული კულტურული მემკვიდრეობის ურთიერთდაცვით საფრთხეებს საფრთხეებს საფრთხეებს (GIPA). ის ეხმარება ადგილობრივ პოლიტიკურ საფრთხეებს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში.

1996 წელს ბოესიდან წოტწოშია საფატოჯოლას ჯოლფოტის სამინინცტრლას სინცფომის სახოლოჯნოზო გონოთოქმის დატგში მოცონილი წჷლილისოთჷის, ასოჯო, ხონგტმლიჯი დო ნოყოთოიტი პოდგოჯოიტი მოლოჯწოლმისოთჷის ლიტსეზმის მოდლიოთ, ხოლო 2021 წოლს საფატოჯოლას პტოგინდნცის თომოტ მოთის ლტდნოთ დოჯილოდოჯდო. 1999 წლიდან იგი საფატოჯოლას გონოთოქმის მოცნოიტოტო აჯოდემინის აჯოდემიჯონიო.

თამაზად შვიბლება ითქვას, ზამ ბოესუდან წოტწოშია აბის ქართული მოსიკის ერთ-ერთი გამორჩეული მკვლევარი. მისი ნაშრომების მნიშვნელობა სცდება ქართულ სამეცნიერო სივრცეს. მისი ანალიტიკური კვლევები, მიბღნილი მოსიკის ისტორიის, იდენტიფიკაციისა და მრავალმხიანობისადმი მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს მსოფლიო ეთნომოსიკოლოგიურ კვლევებში.

ტოუსოდან წიბწიბიას მრავალმხრივი სამეცნიერო, პედაგოგიური, საგამომცემლო და ლტვანიზაციული საქმიანობა ფასდაუდებელი ღვაწლია ქართული მუსიკალური კულტურისთვის, რეგულარულ ეფუძნის, ასევე, საერთაშორისო მასშტაბით.

ცმესც-ის გუნდის სახელით სიყვარულითა და მადლიერებით ვულოცავთ ძალბაცონ ბოსოძას 80 წლის იუბილეს! ვუსურვებთ ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობას!

ქ-ნი ტუსუდანი დიდი პაციფისციმითა და სიყვარულით სარგებლუმს მსოფლიოს სსჯადასსჯა ქყყნის ეთნომუსიკალუგთა შობის, ტომლუმიც სიმშაბიუმის დატარების დღიდან მისი ერთგული მონაწილეუმი ატიან. გთავაზობთ ტამდენიმე მათგანის საიუმბილუო მილაცვას:

ქართულაინ ბითული (დიდი შბიფანეთი)

ԹՅՈՒՂՅԱՆԸ ԴՊՆԱԿԱՆ,

დიდი სიამოვნებით გილოცავთ მნიშვნელოვან საიუბილეო თარიღს, ჯისატგებლავ შერთხვევით და ასევე მღგილოცავთ გამლარჩეულად განვლილ ცხოვრებას ზომელიც თქვენ მიუძღვრნით ცრადიციულ მუსიკას ზომლარც საძარბთველში, ასევე მის თვარგლავს გარბთ. ქლავის განმავლმბში ჯონსარბვაცლორბის გულში თქვენს ყლოვნას შვეჯდარბმდი შუქოუბას ზომელიც სიმბმნესა და შთავგლნებას ასხივემდა.

ზიცი, რამდენად თავდადებული და გულუხვი იყავით, ბოგობც მენცლბი ახალგაზრდა მენიერთა თაღმბისთჳის, განსაჳოთრბით ახალგაზრდა ქალმაცლანბისთჳის, ბამლბიც ღიბსჳულად აგბბლბენ თქუნს მემჳიდრბმას.

დღი მადლიერება მიიღა გამოჯანცო იმ სითმსა და სცუმართმეყვართმისთვის, ზომელიც გამომიჩინეთ ჩემი და საგზვართგართიდან ჩამოსული სხვა მრავალი ჯალეგის მიმართ დეჟინქტარი სიმშობიოებმის — ჩჟანი პრლთესიული მღგზაურლმის ნამდვილად მნიშვნელაჟანი მლმენცრების თუ საქართულლში ინდივიდელაური ჟიზიცრების დრლს. თქვენ ყლელთვის პლელლმდით დრლს ჩჟნთვის, რაც თითლელ მესჟედრას მნიშვნელაჟანს ხდელა.

თქვენ ჩემი საფინანსოების უდიდესი მხარდამჭერი და წამახალისებელი იყავით და მე ნამდვილად ვატყობ თქვენს ხელმძღვანელობასა და სიკეთეს ამ გზაზე. იმედი მაქვს, რომ ჩემმა ბიძამ ღირსეული იუმილი გეძინებთ, სადაც სიხარულითა და იმ პოზიტივით, რომელსაც ნამდვილად იმსახურებთ.

მთუთმენლად ჯული ჩვენს შემდეგ შეხვდბას.

გილუცავთ, მზავალუქამიერ!

სიმჭა აბლმი (სათრანგეთი)

მჭირთასლ ბუნიკლ, ჩჟნ რბთმანეთს 2002 წლიდან ვიცნობთ და პირველივე მესხედრიდან ნამდვილ მეგობრად მიგიჩნიე. წლების განმავლობაში, ალტრთოვანეშული ჯარ სიმპლზიუმის ღრგანიზებაში შენი დაუღალავი ჩართულობით, შენი თავდადებითა და პეთილგანწყობით მოწვეული მკვლევარების მიმართ.

ბოცა ქართული მრავალხმიანობის კვლევა დავიწყე, შენ მცვიცედ დამიდელი გვარდში — მესმარებელი მომღერლებთან, კოლეგებთან და საქართულოში არსებულ თართო მუნიკალურ საზოგადოებასთან დავაშვირებაში. შენი მხარდაჭერა ჩემთვის იმაზე მეტს ნიშნავდა, ვიდრე ამის სიცყვეშით გადმოცემა შეიძლება.

დღეს, მინდა ვისარგებლო შემთხვევით და გულითადი მადლობა გადაგიხადო მეგობრობისთვის, გამხნევეებისთვის და უბყვე მხარდაჭერისთვის. მე და სლნია ვისურვეთ სინართულით, სიყვარულით და უამრავი ლამაზი მომენცით სავსე შედნიერ იუშილეს.

ილსეშ ჟლორდანია (ავსცრალია)

ბუნიკლ, ჩემო უმჭირთასლ კოლეგა და მეგობარო!

დიდი მადლობა მინდა გითხრა ჩემი სახლით, და ამასთან ერთად, ქართული და მსოფლიო ეთნომუნიკოლოგიის სახლით, შენი დაუღალავი და არაჩვეულებრივად ეთეფცური შრომისათვის! საქართულოში ნიქირებით ჟრავის გაავშირეშ, მაგრამ ისეთი მიზანსწრათულობა, შრომისმოყვარეობა, ბოთლ საკითხებში ისეთი სწრათვი გაბჟვეის ალლო, და ისეთი შრომითი ეთიკა, ბოგლობე შენ გაქვს, მართლა სანთლით არის სამებარი, თანაც არა მარცო საქართულოში!

მოგილოცავ დამსახურებულ დაუასებას, საქართულოს პრეზიდენტის მედლის მიღებას, საერთაშორისო აღიარებას, ბოგლობე იუნესკოს ექსპერტს, 80 წლის იუშილეს, მაგრამ ყველაზე მეტად მოგილოცავ იმ დიდი სიყვარულის დათესვას, რაც შენ მოახერხე ქართულ ეთნომუნიკოლოგებს შორის, და, საერთოდ, ქართულ საზოგადოებაში! ყოველგვარი პათოსის გარეშე, შენ ემსახურე ქართულ კულტურას, მსოფლიო კულტურას, ადამიანთა დაახლოებას ამ ქვეყანაზე!

ის ბომ დღეს საქართულოში უკვე ამდენი ხანია დანერგილია და აქცეიტრად მუშაობს მსოფლიო მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრი, უმჭრელეს ყოვლისა, შენი დამსახურება! ის, ბომ მსოფლიოს მრავალხმიანობაში ქართული მრავალხმიანობის ადგილი განსაკუთრებულია, დღეს ყველამ იცის, და ამ საამაყო ეთეცში შენი წვლილი უდიდესია! პრევილეგიად მიმაჩნია, ბომ ამ მართლაც სამეილიშვილო საქმეში მთელი ეს წლები შენს გვარდით მომუშავე ადამიანებს შორის მეც ვიყავი.

დაივა რაჩიუნაიფე-ვიჩინიუნე

(ლიეცვა)

ბუსუდან წურწუმისა იუშილე არა მსოფლიო პირადი დღესასწაულია, არამედ დიდი დღესასწაულია ცრადიცეიული მრავალხმიანობის ყველა მკვლევარისთვის, ბოგლობე საქართულოდან, ისე მთელი მსოფლიოდან. მინდა ეს ჰარმონიული და თართო საზოგადოება ეუცვრის კოლონიას შევადარო. ეუცვრების სამყარო ყოველთვის იყო იდეალური სოციალური ცხოვრების, წესრიგის, თანაბრებაშის, შრომისმოყვარეობისა და ლჟახისადმი ერთგულების მაგალითი. აღსანიშნავია, ბომ ეუცვრებს თავისი სამუშაოს უმეცესი ნაწილის მესრულება მსოფლიო ერთიანობით შეუძლიათ. პაციცევილ იუშილარს წარმოვიდგენდი, ბოგლობე დედა ეუცვარს, ბომელიც მოდმივად ბრუნავს თავისი კოლონიის (მრავალხმიანობის კვლევის ლჟახის) ერთიანობასა და ჰარმონიაზე.

ბუსუდანის უნარი, გააერთიანოს მრავალხმიანობის მკვლევარები, ღრგანიზება გაუწიოს მათ ერთობლივ მუშაობას, ერთი მხრივ, ბუსუდანის ძალიან მნიშვნელოვან და თართობასმცემიან

საქმიანობაში ვლინდება - ცრადიციული მრავალხმიანობის კვლევის საქრთამორისლ ცენცრის ხელმძღვანელობა, სამეცნიერლ პრლგტამეში, პრლერეცეში, ცრადიციული მრავალხმიანობის საქრთამორისლ სიმპლზიუმების ღტგანიზმტ, თმლიისის სიმპლზიუმების მასალუმის ტედტეცირტტა დტ სხვტ მნიშვნელოვტნი სამეცნიერლ პუმლიკტციების შედგენტ დტ ტედტეცირტტტ. მეორტ მსტრივ, ტუსუდტნის უნტრი, სტრთლ ტეცეზლმებისტვის ტტტრთიანლს ტდტმტნტში მთული მსოფლილდტნ, ტისტტტტ მრავალხმიანობის სიმპლზიუმებში მლნტწილტტ მუმდმივტდ მზტრდ ტტლდენლმტში, ტტც ტტტ მსოფლილდ მისი ტვცლტრეცეცეცეცე, ტტტმედ თითლოული სიმპლზიუმის მლნტწილისტდში მისი გულწრტული ტტტტდლუმტტტტტ ტრის ტტნპირლმებული. ტუსუდტნისტ დტ მის მიერ შეკრებილი გუნდის სცუმტტრთმლტვტტტტტტტტტტ დტ გულწრტულლმის წტტლლმტ, უკვ მრავტლი წტლიტ, მრავალხმიანობის სიმპლზიუმებშ ტსე ტტმლვდტტტ, თითქლს ტეში დიდი ღვტტის წტვტტტს უნდტ შევსვდე. ტმ სიმპლზიუმებშ ტეტმვის ტტნსტკუმტრტტტ მვტრტტტსტ სტტსლლვისტ დტ ერთლმის ტტნცდტ, ტტც ტსეკ მტლიტნ მნიშვნელოვტნიტ მრავალხმიტნი სიმტტრისტვის. მტგტლიტტდ, ლივცუტრ ტუცტტტტტტ „დტმტდტტ“ - მუსიკის მტქმნტ სიმტტრის დტლს - ტრის ტტტ ინდივიდუტლუტრ, ტტტმედ ტვტლტ მლნტწილის მიერ ერთლმლმვტდ ქმნტდლმის პრლცესი. ტმ მუმლქმედებმტ პრლცესში ინდივიდუტლუტრ მლმტტტტლი ქტტტტ - ტე ტტსდტტ ტტტ ტტლკუული მლმტტტტტის კტრგტდ სიმტტრის უნტრი ტნ მისი ლტმტტ სმტ, ტტტმედ მთული კვგუმის სტრთლ სტმლლლლ შედეგი - სუცტტრმტსი, ტტც „კუნსენსუს“, „პტრმლნტს“ ნიშნტვს.

მევტ სუცტტრტტტტტ მტტრტტნ დტ ცეკვტკუნ წტრში. ტრეცუტლუტრ ტტრტლი ქტტტტ, ცენცრტლუტრ ღმტეცტის ტტრშემლ ქტრის „მუმლსტტვტ“, მტს „უცსლ“, სტმში სტმტტტტტტტ ტტმლტლტს დტ მის მტგტტრ დტცვტს უტრუნვტლტლტს. 2010 ქტლს, სტქტრთვტლლმში ტეში ვტტტტის დტლს, ტეში სუცტტრტტტტტ მლმტტტტლი კვგუმის, „Trys Keturiose“-ს მლმტტტტლუმტტ ტუსუდტნის ტტრშემლ იცეკვტს სუცტტრტტტტტ „Ratu, ratu, bitela - „პტტტტტ ტუცტტტტის ტტრშემლ“, მტდლლმტ ტდტტსტდტს მტს სიმპლზიუმშ მლწტვტსტვის დტ ქტტმტცეცებული ქტლი უსუტვტს.

იუმლტტტს ვუსუტვტტ კტნმტრთლლმტს, ნტოტლ ტექტტტს, ცსლვტტტის სტსტრულს ღვტტის წტვტტტსტ დტ ტსლლ მევლმტრტტის ტტრტმლცვტში.

ქტრთვტლ ქტლტტ ცრადიციული მუსიკის მესტმე ტესცეცტლი „ნტნტნტ-2025“ „ქტლტტ მტრმტ - ცრადიციტ, ქტს-ტვტუტლუმტ, მუსიკტ“

ერთლმუსიკლლლგტტ მუმლქმედებმტტტ კვგუმტ „ნტნტნტ“, ტლმტლიც 2021 ქტლს ქტლტტ ტლლკლლტრულ ტნსტმლ „ნტნტნტს“ მტტტტ ტტმლტტლმდტ, ტ/ქ 1-2 მტსს, ტნზლტ ერქლმტმშვილის სტსელლმის ტლლკლლტრის სტსელმქტტლ ცენცრში „ქტლტტ ცრადიციული მუსიკის მესტმე ტესცეცტლი ტტმტრტტ, სტსელქლდებმტ „სტტცტლმტ სელი დტმტტლ...“, ტლმლის ტეშტ იქლ ქტრთვტლ ქტლტტ მტრმტ.

ქტლტტ ცრადიციული მუსიკის ტესცეცტლის პტცედენცე სტქტრთვტლლმში პტტვტლიტ. ქტლტტ ცრადიციული ტეშტრცუტტრის ტმვტტრ მტსმცტტტრ კვლუკტ კერ ტტ ტტტტრტულტ ქტრთულ ერთლ-მუსიკლლლგტტში. ტესცეცტლის იდეის ტვცლტრ დტ ინიცტტცლტრტ ერთლმუსიკლლლგტ მტტ გულტშვილი; ღტგტნიზტცლტრტტ - მტკტ სტრტტტნი, ვტქცლტრტ სტმსლნტმე, მტტ გულტშვილი დტ სოფეკლ კლცტრტტტ.

ერთლმუსიკლლლგტტ მუმლქმედებმტტ კვგუმ „ნტნტნტს“ მტტტტ ქტლტტ ცრადიციული მუსიკის ტვტლტ ტტტრის მესქტვტტ მუსლცდისცტმტტრტრ მეტლდმტ, ტტც გულისსმლმს ქტლტტ ტლტტის ცრადიციუმტტნ დტკვშტტრტული მუსიკტლუტრ, ზეშტტსიცეცეცეცეცე, ერთლგტტტრული, ტტმლქმედებმტტ სელლვტტტის,

ქართულგრაფიული, ლინგვისტიკური, ისტორიული და ა.შ. მასალის კომპლექსური კვლევას და მისი შედეგების დამსწერობას - სამეცნიერო კონფერენციის, საპროგრესული ვიდეორგულაციის ჩვენებისა და ციფრული თვალსაზრისით კონცერტების სახით.

2023 წელს გაიმართა I თესცივალთ, ზომლის თემა გასლდათ „აჟნის ნანა“ - ცტადიცია, წეს-ჩჟულუმა, მუსიკა“. 2024 წელს ჩაცბარდა II თესცივალთ - „ნანინა - 2024“, ზომლის თემა იყლ „მაცლნეში“ - ცტადიცია, წეს-ჩჟულუმა, მუსიკა“.

2024 წელს ეთნომუსიკოლოგთა მემოქმედებთმა ჯგუთმა გადართლ ღოუმენცური თილში „თესცივალთ „ნანინა“ (სცენარის ავტორთ, ღპრაცტორთ და რეჟისორთ - ია ანდულაძე), ზომლის ჩჟენებაც გაიმართა წლუჟანდლ თესცივალზჟ.

თესცივალუმა დიდი რეზონანსთ გამოიწჟია

თვლსაზრისთ წრეებშიც და თვრთლ საზოგადოებაშიც. მან გააცლცლა ინტერესთ ქალთა ცტადიციათი მუსიკის კვლევის, მესტრულებისა და ჰომოლარობაციის კოთხით. ეს კარგად გამოჩნდა წლუჟანდლ თესცივალზჟ, ზომლის მთავართ თემა იყლ ქალთა შრლმა და მასთან დაკავშირებული ცტადიციათი, წეს-ჩჟულუმა და მუსიკა.

ქართული ქალის ქლთა მუდამ შრლმას უკავშირდებლდა — სახლი, მუტრნემა, ხელსაქმე, მინდვრის სამუშაოთი. ქალთი არა მხოლოდ საოჯახო საქმეებს უბლუშებლენ, არამედ მონაწილეობლენ მამაკცტა შრლმის პრცესშიც და მნიშვნელოვან ზოლს ასტრულებლენ საკრალურ რიცოალუბშიც.

ქართული ქალის ხელწრტა ნათლად ჩანს კოლინარობაში, სადაც მემოქმედებთი და იმპროვიზაციული მიდგომა ისეთიჟ მრავალტეროვანია, ზოგორც ხალხური სიმღერებთ. თითოეულ რეგიონს უნიკალური კრბი აქვს, რაც მნიშვნელოვანდ განაპირობებს ქართული სოტრისა და სცომატ-მასპინდლობის ცტადიციათ სიმდიდრესა და სიმქარეს.

ხელსაქმე ქალებისთვის არა მხოლოდ საქმიანობა, არამედ თიქრებისა და ემოციების გამოსაფვის სამუშაოთა იყლ. ისინი შრლმაში გაცტარებული დღის ზოლს „დასჟრებას“ ხელსაქმეში ჰოლოლბლენ, ერთმანეთსაც ეხმარებლენ და უნიკალურ ნამუშევრებსაც ქმნილენ.

მესამე თესცივალის თემატიკიდან გამომდინარე, წინა თესცივალების სამ სეგმენტს (სამეცნიერო კონფერენცია, ვიდეორგულაციის პრგრესცია და თვლსაზრისთ კონცერტები), დემატა მოლთხე - ქალთა ხელსაქმის ნიმუშების გამოტენა.

მესამისადა, მესამე თესცივალთ - „ნანინა - 2025“ მოიცავდა:

- **მუღციდისციპლინურ სამეცნიერო კონფერენციას**, ზომლშიც ეთნომუსიკოლოგებმა, ეთნოლოგებმა, ზეპირსიტყვიერებისა და გამოქყნებთი ხელოვნების მკვლევრებმა, ქოროლოგებმა, ხელოვნებთმცოდნეებმა, თილოლოგებმა, ენათმეცნიერებმა, ისტორიკოსებმა, აღმოსავლეთმცოდნეებმა, ქართლადგინეს ქართულ ქალთა შრლმითი საქმიანობის სხვადასხვა სტერლს კვლევის შედეგები სამეცნიერო ნამოშების სახით.

- საქართულს სხვადასხვა კოთხეში მემორჩინილ ქალთა შრლმის ნაბრვარ პრცესებთან დაკავშირებული თვლსაზრისთ-ეთნოგრაფიული და მუსიკალური მასალის პრგრესციას

ვიდეორგოლების სახით, ტელევიზიულ მონაწილეს საფართოებულს სხვადასხვა კუთხის ქალთა რეგიონულმა ანსამბლებმა.

- **თელელორულ კონცერტებს** საფართოებულს მასშტებით ატარებული ქალთა ანსამბლების მონაწილეობით, ტელევიზიულ მიერ ცდებლად შესრულდა შესამამისი თემატიკის სასიმღერო/სათერსულ ნიმუშები.
- საფართოებულს სხვადასხვა კუთხის ქალთა ხელსაქმის ნიმუშების გამოტენას.

ამგვარად, მესამე ტესტივალმა სრულად წარმთაჩინა ქალთა შრომა - აკადემიური კვლევებით, ტრადიციების ვიდეოტექნიკით, საკონცერტო სიმღერებითა და ხელნაკეთი ნივთების გამოტენით. ეს არის მცდელობა, გაჯისწნოთ და პაციფი ვცოთ იმ მნიშვნელოვან ტოლს, ტომელსაც ქალები ტრადიციულ საზოგადოებაში თამაშობდნენ. იქნებ კვლავ შეიქმნას „სალხინოდ მოსახმარი“ ნიმუშებები, ტელევიზიულ ამყად გააგრძელებენ ქართულ კულტურულ მემკვიდრეობას.

ტესტივალ „ნანინას“ თინანსური მხარდაჭერია თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია, პატრნიორები არიან: ა. რქომანიშვილის სახელობის თელელორის სახელმწიფო ცენტრი, სადაც იმართება ტესტივალი; საქვლმდებდო თონდი „ქართული გალობა“ და მელვინობა „მილდა“.

ერთმხრისკოლოგთა შემოქმედებითი ჯგუფი „ნანინა“ გავმავს, მლიცვას ქალთა ტრადიციული მუნიკის ყვლა ჟანრი და მთმაჟალი წლიდან ტესტივალს საერთომობისო მასშტებში მისცეს.

მაჟა ხარბიანი

ერთმხრისკოლოგთა შემოქმედებით ჯგუფი „ნანინას“ დირექტორი, პტორექტის ხელმძღვანელი

ქართული მუსიკის დღემდე უცნობი ჩანაწერები

2024 წელს, თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში გამართულ, ცერადიციული მრავალხმიანობის XII საერთაშორისო სიმპოზიუმის ერთ-ერთმა მომხსენებელმა, **ბერნარდ კლეიგამმა** (ლეიდეის უნივერსიტეტის მაგისტრი, ეთნომუსიკოლოგი და მიზნესმენი, ჰოლანდიური თელულოთის აღიარების ლაგანიზაციის 1970-1980-იანებში, მწერალი და გამომცემელი) წავითხა სტატია ქართული მუსიკის დღემდე უცნობი ჩანაწერების შესახებ, რომლებიც მან 2014 წლის ოქტომბერში აღმოაჩინა. ჯერჯერობით, ეს ფაქტი საინფორმაციო არამარტო სიმპოზიუმის მონაწილე მეცნიერთათვის, არამედ, ქართული თელულოთით დაინფორმებული ფართო საზოგადოებისთვისაც, ამიტომ, ავტორის ნებართვით, გადავწყვიტეთ, ჩვენს მიულოცენში გამომგვრეყენებინა მისი სტატიის ძირითადი მონაარსი, სადაც ავტორი ყოჩადღეებას ამასვილოებს ათ გრამოფონოფიკაჟო საქართოელოდან: მოგვითხრობს, რომელ მონაგრა ისინი მის ხელში, გვარჯდის ინტოლმაციას შემსრულოებლისა და ჩანაწერების, ასევე - *Polydor Record*

Company-ს შესახებ; გვაცნობს გრამოფონოფიკების დამოწმავებისა და გაციფრების ცეფნიკურ დეცალოებს. დასასრულს, აღწერს მათი კვლოვის ეცაპებს. დანართი შეიცავს მაციფრების ჩამონათვალს და სრულ საპასულოცო ინტოლმაციას.

1942-1943 წლების ქართული მუსიკის გრამოფონოფიკები გერმანული Polydor-ის ეციკეცით

2014 წლის ოქტომბერში შევიძინე ვარდისფერი ყოთი, რომელიც შეიცავდა 1939-1943 წლებით დათარღელებულ, შელაკის დაახლოებით 85 ცალ დისკს გერმანული Polydor-ის ეციკეცით. ეს ამკარად საკოლოციო ნაკრები იყო, რაგვ მიუთითებდა საბოქდ მანქანაჟო აკრეფილი, თუმცა მოლო წლებში ძალიან უყოჩადღებოდ მიცოვებული, 15-გვარდინი კაცილოგი.

კოლოციის გრამოფონოფიკების მნიშვნოლოვანი ნაწილი შეიცავს ნაციციური გერმანიის არმიის სხვადასხვა იმ ლეგიონების წევრთა ჩანაწერებს, რომლებიც ქარბოადგენდნენ ნაციციური გერმანიის არმიის ეყდანაცოფებს. ისინი შედგებოდა აგერბიკანოლოების, თოტეოლონოვანი ხალოების (კერბოდ, ცენცრალიური აგისი მუსიკლმანების - თოტეიმანების, უგბეკების, ყაგახების, ყარაყალოპაყებისა და ცაგეკების), ქართოელების, ჯოლოგის თათრებისა და ჩრდილოკავკასიოლი მოხალისეებისაგან. ეს ლეგიონები „აღმოსავლოთის კოტპოლის“ (Ostlegionen) ნაწილი იყო და ხშირად სამხედრო ცეკეკებით იყო დავომბოლოეცებული, რომლებიც აღმოსავლოთის თოტნცეჟო, მოხალისეებად იბრბოდნენ სცალინის წინააღმდეგ. სწოტოდ მათ შოტის არჩეოდნენ ნიქიოტ მუსიკოლსებს სცედიური ჩაქრისთვის.

მართალია, მეკრი რამ არის ცნობილი გერმანიის არმიის უცხოური ლეგიონების შესახებ, მაგრამ ძალიან ცოცაა ინტოლმაცია მათი მოსიკალოური ჩანაწერების შესახებ Polydor-ის ეციკეცით. რამდენადც ჩემთვის ცნობილია, არ არის შემონასოლი არცერთი საალორცხო წიგნაკი (კომპანიის ცრანზაციციების მონაციმთა აღრიცხვის სისცემა). ისინი, საკარაოდ, განადგოტდა მერლინის დამომბვის დროს მოკავშირე ძალების მიერ 1943, 1944 და 1945 წლებში. შეგვიძლია, ვივარაოდოთ, რომ

ჩანაწერები გაკეთდა ბერლინის Polydor-ის სცენიკაში, მისამართზე: Alte Jakobstrasse 32. კომპოზიტორი სამა თონ სცენიკაში, რომელიც საჯაროდ Polydor-ის თანამშრომელი იყო, ნახსენებია, რომელიც კოლექციის რამდენიმე დისკის ამქვეშა. დისკოგრაფი ლოცვი ამხმს, რომ ამ პერიოდის Polydor-ის კატალოგში არ არსებობს.

Г Р У З И Н С К И Е .		
96. „Чалхонид“ (танец)	Оркестр	
95. „Циркмата“ "	"	
97. „Оматура“	Хор	
97. „Монтურ“	"	
98. „Дидоба“	"	
98. „Самболо“	"	
99. „Абхазური Сопелхაი“ (Абхазский танец) Хор.		
99. „Шакреби“ (Грузинские частушки)		
100. „О У Л И К О“		
100.		
101. „Сабоджи“	Хор.	
101. „Дайгонид“	Тенор и хор.	
102. „Самболо“	"	
103. „Шакреби“ Грузинский танец	Нансон.-оркестр	
104. „Шур ача“	Солло: тара	
104. „Зехала“	Тржо	
106. „Янино“ Грузинский	Хор.	
106. „Тамаркало“	"	
107. „Мон сакли“	"	
107. „Гульшера“	"	
101. „О У Л И К О“		
101. „Лекури“ танец из оперы „Дайон“	оркестр	
109. „Дагестанская лезгинка“	"	
109. „Алла верди“	"	
110. „Вагдалური“ Грузинский танец.	"	
110. „Кето-Кото“	"	
1-6. „Попури из Кавказских песен.“	"	

სამხელთა კავშირის სხვადასხვა ხალხის მუსიკის ჩაწერის მთავარი მიზგზი პრეპარანდა იყო. „Vineta“- გერმანიის პრეპარანდის სამინისტროს აღმოსავლეთის დეპარტამენტის დეპარტამენტი, გამოსცემდა ბეჭდურ პრეპარანდის და გერმანიის თირთიფებს (78ბ/წ) აღმოსავლეთის ლუპირებულ ცვრიცობისათვის; ასევე, აკონცტოლემდა თეატრალურ დასებს ამ ზონებში. 1942 და 1943 წლებში „Vineta“-მ სპონსორება გაუწია გერმანულ ეციკლებს Polydor და Deutsche Grammophon, რომ მათ გამოცემა რუსული, უკრაინული, კაზაკური, სომხური, აზერბაიჯანული, ქართული, ყაზახური და თურქმენული (ცაქიური და უზბეკური) ხალხური სიმღერების, მართლმადიდებლური საეკლესიო მუსიკის, რუსული ლპერების ნაწყველებისა და პოპულარული საცეკვლო მუსიკის ჩანაწერები. ისინი არ იყო კომერციული და არც გერმანიის გერმანიის ეციკლების კატალოგებში აღიბიცებოდა, არამედ გამოიყენებოდა პრეპარანდის სამინისტროს მიერ ლუპირებულ, აღმოსავლურ ცვრიცობებზე რადიოცონსტრუქციისთვის.

Polydor-ის თირთიფებზე რამდენიმე სახელია მითითებული: სამა თონ სცენიკა, ა. დარიჯანიბი (ინსტრუმენტალისტი) და არჩილ მეტრეველი (ორკესტრის ხელმძღვანელი). დანარჩენ შემთხვევებში, ეციკლებზე სახელში ზოგადია, მაგალითად, Chor (გუნდი), Orchester (ორკესტრი) ან Tenor (ფონი).

ა. დარიჯანიბიზე ინფორმაცია ვერაფერი ვიპოვე. არჩილ მეტრეველი კი ცნობილია, რომელიც ქართული მწერლების გამომცემელი და მთარგმნელი გერმანულ ენაზე. იგი დაიბადა 1888 წელს თბილისში და მოგვიანებით გერმანიაში გადასახლდა. გარდა მთარგმნელობითი და საგამომცემლო საქმიანობისა, იყო ლექტორი მიუნხენის უნივერსიტეტში. 1942-43 წლებში მუშაობდა გერმანიის აღმინისტრაციის, რაც შესაძლოა, მოიცავდეს Polydor-ის სცენიკაში მუშაობასაც. ვერაფერად, რომ ლორესტრის ხელმძღვანელი და გამომცემელი/მთარგმნელი/ლექტორი ერთი და იგივე პირი იყოს.

როგორც აღვნიშნე, მეტი თირთიფა დეტალური იყო და ჯერ უნდა გასწავლილიყო, რომ შემდეგ ავგუშოვებინა. ამისათვის არსებობს ასეთი სერია: გალუნული თირთიფა უნდა მოათავსოთ მინის ზედაპირზე და დადოთ მზეზე. როცა ის დაბნელდება და გასწავლება, ზემოთ კიდევ ერთი მინის თირთიფა უნდა დადოთ, მოამოთხოვთ მზიდან და გააგრძელოთ. მეტი თირთიფას თუ არ გამოიყენებთ, მუღაკის თირთიფა გაციებისთანავე საწყის დეტალშია დაბნელებული. სამწუხაროდ, გაგრძელების პრეპარანდის თირთიფების 25% დასვდა სხვადასხვა მიმართულებით. ვთბობ, ისინი დიდი ხნის მანძილზე იყო დეტალური იყო და გაციების შემდეგ, ამ მდგომარეობის დაბრუნებას ცდილობდნენ, ამცდიდნენ დასვდნენ. თუმცა ამან ხელი არ შეუშალა მათ აქტიუბას. როცა მასალა გაავაციებოთ, ნების მობრება დაბინებულ ადგილებზე, გაისმა, რომელიც ქიქიკი, რაც უცხო არ არის ამგვარი ჩანაწერების გაციებულ ზედაპირისთვის. უმრავლეს შემთხვევაში, ეს ქიქიკი შესაძლებელია, მოიხსნას თანამედროვე საბრეცობის პრეპარანდის გამოყენებით.

დეთლბიძეშვილი თერთმეტი წელიწადი 2015 წლის ზაფხულში და გაცივრდა შემდგომში. გაცივრების პრეტენზია ამგვარია: თერთმეტი წლის აქტიურობა ხდება თანამედროვე თერაპიულ, რომელსაც აქვს 78მტ/წ (სასურველია Lenco L50 ან L75), ელექტრონიკის ალმასის ნემსის მუშაობით. მიღებული ციფრული თაილი მუშაობა პრეტენზიის Steinberg Wavelab გამოყენებით, ერთიანი ჟღერადობის დარღვევის გარეშე.

როცა Polydor-ის კლუბების შესწავლა დაიწყო, ნალ-ნელა აღმოვაჩინე, რომ ის პრეტენზიულად უცნობი იყო მუსიკის შესახებ და არც იცნობდა მუსიკის შესახებ, რომელიმე სახელიდან გახდის კონსერვატიუზი. მე დაუკავშირდი სპეციალისტებს საერთაშორისო, აზერბაიჯანის, უკრაინის და რუსეთის, მაგრამ არცერთმა არაერთი იცნობდა ამ ჩანაწერების შესახებ.

2021 წ. დაუკავშირდი თბილისის კონსერვატიუზის ცენტრული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრს, რომელიც დაინტერესდა ქართული მუსიკის მათთვის უცნობი ჩანაწერებით. მე გაგავთქვი ამის შესახებ მოხსენება ცენტრული მრავალხმიანობის XII საერთაშორისო სიმპოზიუმზე, რის შემდეგაც Polydor-ის გამოცემული ქართული მუსიკის ჩანაწერებიანი მუსიკის თერთმეტი წელიწადი გადავიცემა ცენტრული მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრის არქივს.

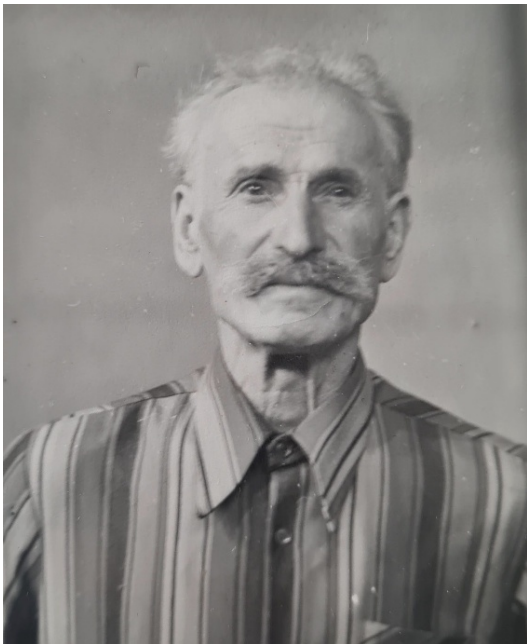
დროთა განმავლობაში, ვაპირებ, ეს ჩანაწერები საჩუქრად გადავცე იმ ქვეყნებს, რომელთა მუსიკაც აქ ჟღერს.

ამგვარად, ჩვენ ხელთაა ლმის პერიოდის გრამფირფრების იმპიათი კლუბები, უნიკალური ისტორიული მასალა, რომლის შესახებ დღემდე არაფერია სმენილი. იმედი მაქვს, მათი გაცივრება მნიშვნელოვანი საფეხი მომავალი კვლევებისთვის, ეს სფერო კი პირველი მიმდინამე იქნება ამ კლუბებით მკვლევართა დაინტერესებისათვის.

სამოუღო რომეაფიბე

მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრიდან, რაც ცრადიციულ სიმღერა-გალმბას ქართული საზოგადოების მხრიდან მეცი ყოტადლება მიეცა, ატაქრთი მნიშვნელთჟანი ქამლქყმა ქარმაცყმით განსლტცილდა, რლვლტრბიც იყლ: პირჟული გუნდის ჩამლყალიბმბ, ქართული გალმბისა და სიმღერის ნლცყმბჟ გლდაცანა, მემდეგ უჟყ სმის ჩამქრტი მლქყლმბილთბმბის საშყალყმბით მათი დატეფსირტმა და სსჟ. ეს ყოტადლება დლმდე მლჟყჟმა ამ სტერლს! თუმცა ქართული სიმღერბით და გალმბით მლნუსსულმა მჟვლუჟტბმბ თაჟიდან ნაჟლუბი ყოტადლება მიაცციეს ინდიჟილუალურ მჟმსტრულუბლუბს, მათ ცხლტრბმბს, პირად ისცლტრიბს. ამ სიცატრილის ამლჟსჟმა ნაქილლმბრიჟ იქყმა მე-20 საუკუნის შყ პერილდში, რლდესაც ლადლ გეგყკლტრბმა, ჟანლ შილაკაბჟ, ჟარლამ (გუგული) გამბისლნიამ და სსჟმბამ გამლსცეს გამლჩენილი ლლცმბარბმბს, გუნდის ხელმბლჟანლუბმბსა და მლმღერლუბმბს მლგტრბთიბი. დლმდე სსჟლდსსჟა ლტგანიზაციბი, თუ ჟტრბლ პირბი აგტრლუბენ ამ სამურ საფმეს და სმირად გჟანუბიჟრჟენ ახალი მლნლგტრბთიბით. ბირბთადი სქლტრბმა, რლვლტრც ჟმლთ აღჟნიშნე, არბს გამლჩენილ ლლცმბარბმბსა თუ მლმღერალ-მგალმბლუბმბჟ. ცხადია ყჟლა მლმღერლის მლნლგტრბთიბს მუდგენა, ტაფცლმბრიჟად, შურლუბელი ამლგანაა, თუმცა ყლჟლთჟის მფლნდა ინცტრბსი იბ ხალსისა, ჟინც ყოტადლებმბს მილმა დარჩა, იბ გლუხებმბსა, რლმბლუბმბაც საჟუთარბ ცლდნა გლდასცეს მლმბჟალ თალმბს მურმჩნუჟლად, ჟედმეცი ატეშიტრბმბს გარბე და სქლტრბდ ასე მლჟიდა ჩჟენამდე ის საგანბური, რბთაც ჩჟენ დლეს მსლთელი მასშცამბით თაჟს ჟიქლნუბით. მე ჟთჟლი, რლმ თაჟისურტალი მღერბს დტლს (სქლტრბდ ასე

ურგებლდნენ ჩჟენი ქინაპრბი სიმღერას, სსჟანაბრად ის სიცლცსლის უნარს დაკარგაჟდა), მათ ნამღერბჟ უამბრჟი რამ ახდნდა გაჟლნას: პირადი, ცხლტრბმბსეული ისცლტრიბი, მსლთლმხედჟლლმბ, ნუბისმირბი დეცალი. ეს ჟლტრლაცია არ იყლ სტულყლთეილი და, აფლდან განმბმდინარე, ჩჟმი ინცტრბსი მურბიჟად მლქყოტრბული იყლ. თუმცა 2021 ქლს, რლდესაც თლლჟლლრბის ცენცტრბი დაჟიქყ თამბარ მამალაბმბს არბიჟბჟ მურმალმა და გამლსაცყმად მლმზადლება, საეფსჟედიცილ დლიურბმბს გაცნლმბს მემდეგ, მიურხედაჟად იბმბსა, რლმ მასაც უქრბა თბთლურლი სიმღერბს მჟმსტრულუბლმბს ჟინალმა, გლდაჟყვიცე, რლმ მეც გამჟვლლ იგიჟ გზა, რაც ამ ეფსჟედიცლტრბმა გაიარა და მჟჟსჟდრბლდი იბ მლმღერლუბმბს შტამლმბჟლუბს, ჟისგანაც მან ჩაიქრბა 30 საატამდე ხალსური მასალა. ამლგანა ცლცა არბრყალურად გამბიყურბლდა, რადგან საფმე ესბლდა 140-მდე სლთელს და 1500-მდე ბჟელ მლმღერალს. ეს ეფსჟედიციბი დაჟიქყოტ 2023 ქლს და დაჟასტრულუბთ ქლს, აგჟისცლს

თჟჟი. ნამდჟილი თაჟგლდასაჟალი გამლჟიარბო. ზლგიბრთ მჟმბსჟჟამბი, შტამლმბჟლუბმბთან გაურტრბსილუბლად მიჟდილდით და რლდესაც შჟილიშჟილუბმბთან მლთამამე ბემბა-მამურბი იგებდნენ, რლმ მათ ბემბა-მამურბმბს ამბბმბს გასაგებად ჟიყაჟით მბსული, სმირად ცტრბლს ჟარ იჟაჟბდნენ. თეილმბს ჟადრბმბდ მასსლჟს თბთლურლი ასბთი ებლციური ამბაჟი! ახლა ჟი რბთი ამბაჟი მბნდა გამლჟყლ და გაგაცნლთ რბთი ბჟელი, იბერული, სლთ. უქრბმი მცხლტრბი მლმღერალბი სამოულ (სამჟელ) რლმბაფიბე (1899-1983).

თუ აბ მოქმედება 2016, ან 2017 წელი იყო, ბოლოსავე თამარ მამალაძის საექსპედიციო აუდიოჩანაწერების ნაწილის გაცემის საშუალება მომცა. მაშინ ჩემთვის ბევრი უცნობი ფაქტები მოვისმინე, მაგრამ ყველაზე დიდი შთაბეჭდილება მაინც იმერულმა ალილომ მოახდინა, რომელიც მალევე ვისწავლეთ ანსამბლ „ადილეში“. მართლაც სალცარი ფაქტები, ალილოს რეალურ ხასიათს გადმოსცემს, გალმანარევი სიმღერით.

თამარ მამალაძის საჯარო ექსპედიციის დღიურებს რომ გავეცანი, პირველ რიგში იმის ბუნა დავიწყე, სად და ვის მიერ იყო ჩაწერილი ეს უნიკალური ალილო. ბევრი მიუბა აბ დამჩიბდა, მივაგწი იმერეთში, თერჯოლის ბ-ნის სოფ. წერის საექსპედიციო დღიურში. იმ დღიურიდანვე გაიბკვა, რომ წერშია ჩაწერილია უნიკალური საგალმბლემიც, ბაც, იმ პერიოდდნ (1964 წელი - სამქლოთა კავშირი) გამომდინარე, გასაგვიბი ამბავი იყო. წერის დღიური მართლაც გამბარჩეულია, თამარი აღწერს, თუ ბოგბორ დაპყვბოდნ და მომბომბი ესმბარბოდნ უსუცესი მგალმბლ-მომბერტლები!

2023 წლის 12 სექტემბერს ჩავდი სოფელ წერში, ერთ ლჯახში მუდრი, სადაც თავი მოიყარეს ბველი მომბერტლების შთამომავლებმა. მათ შობის ერთ-ერთი იყო მამუკა ბომბიბიბი. დღიურში ჩაწერილი მომბერტლების სია ბომ ამოვიკითხე, მიბსბა, ბომ სამველ (სამუელ) ბომბიბის შთამომავალი იყო, ნათესავად ეკოთვნოდა, მაგრამ სამწუხბროდ მას ბევრი ბრბერბი ახსოვდა, ამ სოფელშიც აღბრბინ იყო პირდპირი შთამომავალი, მისი სახლიც დამწვბრიყო და ბრბერბი აღბ უნდა ჰბონდბოთ დბრჩინილი სამუელის დბინდელი. გული დამწყდა... თუმცა ამ ექსპედიციბში იყო მომბრცები, ბოცა გული მკბრბახბოდა: „სანდბო, ამბო ბბ დბუკბო, სადლაც ბბლაცა მაინც იბწებ“. იგივე მიკბრბახს ამ მბმბსვევბიც, მამუკას დბუწყო გამოკითხვა, ნათესაობა სხვა სოფელში ხომ ბბ ჰყავს დბრჩინილი-მბობი, დიდხბნს იბიბბა, ხელბს იბწვდა უბმბოდ, მაგრამ გვბრბო ერთ-ერთმა მბახსწნა: მზია ხომ ცლცხალიაბ?! უი, მზია ბბ დამავიწყა, კი, კი, სამუელის მვილი სხვა სოფელშია გაბხოვილი და ცლცხალია, მგვიბბია მივიდბო. მკ გამიკვიბდა, ბვიბონ სამუელი დამბდბული იყო 1899 წელს და ცლცა ბბულად წბბმბსანდგნი იყო მისი ცლცხალი მვილი. თუმცა ბბგბბც აღმბჩნდა ასავბი მესბბია ბბლლ მვილი. დბბბრჩინბბბთნ გამოვიკითხე სხვა მომბერტლების ამბბი და ბბგბბც კი დავამბბბბ საბმ წერში, პირბბბრ წავდი სოფ. ჩხბბში, სამუელის მვილბბნ, მზია ამულბბ-ბომბიბისბბნ, ბბმბლმაც მამბბ სალცარი ამბბი გაიხსწნა: ბბგბბ გალმბდა

50-იან წლებბმდე ცბბბბში, ბბგბბ მბერბოდა მგბმბბბბბნ ერთად და ა.მ. იბდნად ახლოს ვეცნბმბდი ამ კაცს, ბომ დავინცბრბსდი მისი ვიზუალბოთ და კვიბხე ბ-ნ მზიას, აბოთ ბომ გამბბხოვბბოთ, მამბბფენის ბბცლო ხომ ბბ წამოგბბბბბ-მბობი? ეჰ, ბბა მვილლ, ნეცა წამბბელლ ერთი ბბცლო მაინც, წამბვბდი და დბიწვა ბბელი სახლი, განდგობდა ყველბბერბბ... ვინბი ხომ ბბ გყავბ ნათესაობბში ისეი, ვისაც მბბბლბბა დამწვბდე სახლიდან წბელლ ბბცლბბბ-მბობი? დბბიბბდა და მიპბსუხა: უეჭვბლად, უეჭვბლად, გულიკლს იბწებ ბბლაცა გადბბახულილ. გულიკლ აღმბჩნდა სამუელ ბომბიბის ბბბლი. გამოვიკითხე გულიკლს მისამბბბი და აღმბჩნდა, ბომ ბბბბბში ვიყავბოთ წბსბსვლბლბბი, ავბბბბდი, ბბნ უკვე კბი გვიბბი იყო და გულიკლს ნახვის გაბბბი ის დლუ ვბრ ჩბივბბდა. ცბბბბბბული იმერული მბსპინბლბბის მბმბეგ, მბდლბბბოთ და კბრბი სურვილბბბოთ დავბმბვიდბბბოთ ლჯახს, მამუკაც

თქვენი ცნებებში დაჯგუფებული და წაყვლილი ქართულში. უკვე გვიან იყო, რომ გულიკოსთან რომ მივდი. რომელიც კი სამოქალაქო ლაშქარში დამწყობი, თვალში აუცრემლიანდა:

„უნიკალური მამამთილი მყავდა, რომელიც მამა-მეფე, ისე ვიყავით. სულ იმას ამბობდა, მგალობელი უფრო ვატი, ვიდრე მომლოცველი. მე ბაბიანი ახალგაზრდა, ახალმისწული რომელი ვიყავი, თან გაგანია სამხრეთი კავშირი იყო და მისი ასეთი დამოკიდებულება გულმის მიმართ მათიყვებოდა. რომელიც გადმოცემით ვიცი, 1950-იან წლებში მიდიოდა მსახურება სოფლის ეკლესიაში და სამხრეთი და მისი მეგობარი თანასოფრელები მსახურებაზე გალობდნენ. შემდეგ ის ცეცხლიც დაიკვტა, მეგობრებიც მომლოცველნი და კარგად მახსოვს, მარცხი დარჩენილი, აღდგომა დღეს, კარბაში დამალული ხატის გამოცხადება, დადებდა კუთხეში, დასუქავდა თვალს და იწყებდა „ქრისტიან აღდგას“, იმას მოაქვლიდა რომელიც გალობას და ისე ისე დაამბუნებდა კარბაში ხატს.

არ ჰქონდა განათლება, მაგრამ ისეთებს იცოდდა, რომ გვაგვიჩვენებდა ახალგაზრდებს... აი ასეა რომ ამბობდა (საქართველოსთვის ეზრთავდნენ სცეცხლის მინიჭების პერიოდი იყო - ს.ნ.) სამხრეთი 60-იან წლებში ლაშქარშია ამას... ყოველ დღეს გამოქვრილი იყო გაზოტი „კომუნისტი“, მოგვიცხადებდა დიდის ამბით, სამხრეთი აიღებდა და პირდაპირ ჩემთან მიმდებდა და წავდა. სულ იმას მიმლოცებდა, მე მომლოცვა ცეცხალი აღარ ვიყო, მაგრამ დრო მოვა და აღარ იქნება სამხრეთი კავშირი! ჩვენ დამოუკიდებელი ქვეყანა ვართ და ასეც იქნება! მოსწონდა ამბობდა, იცოდდა: „ქვეყანა არის ამბობდა“. სულ იმას მიმლოცებდა: „დრო მოვა და საქართველო იქნება ეზრთული გაერთიანების ქვეყნად!“ მე ვერ ვხვდებოდი რას ამბობდა და ჩემი შვილებს ვათბობდი, ვამყარებ აბი მოსწონდა-მოქცეოდა...“

საოცრებებს ჰყვებოდა რომელი გულიკოს, ჩემს გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა. გაოცებისგან არც თუფო მახსოვდა და არც სხვა რამის გამოვითხვებ... მეტი თვითონვე განაცხადებდა: „ერთი კი ვიყავი და სანამ სახლი დამწვრიდა სამხრეთის თუფო წამოვიღე ქვეყნიდან“.

საოცარი თუფო იყო, თითქმის მომავლისკენ იყოქვამდა! დაუვიწყარი და მრავალმხრივი იმდისმოცემები საღამო გამოვიდა! საოცარი განცდა, რომელსაც მომლოცველს ასე ეცნობი. რომელიც ზემოთ აღვნიშნე, სიმლოცხას ხომ აღამიანის მთელი რიგი პირდაპირი მახსოვრებლები განსაზღვრავს! და რომელსაც მათ ისტორიას, ცხოვრებას, სასიამოვნო და მოსწონდადგომას ეცნობი, სულ სხვანაირად უსმინ და სწავლობ მათ მიერ მოქმედებულ, უნიკალურ მოქმედებებს! მადლიერება ის განცდა, რომელმაც არ უნდა მოგვცეს იმის უფლება, რომ თუნდაც იმ ერთი აღამიანის სახელი და გვარი დაგვარგოთ, ვისი ერთი მოქმედებაც ჩვენი საამაყო და ძვირფასი კულტურა დღემდე მოვიდა!

მოლოცე კი ვისუფრებდი, რომ სულ მალე სამოქალაქო მომდევნის მიერ დანახულ და ნანაცვრე ქვეყანაში გვეცხოვრებს!

სანდრო ნათაძე

თელავლის სახელმწიფო ცენტრის თანამშრომელი

სცოდნეცთა და ახალგაზრდა მკვლევართა კონტერენცია „მუსიკალულოგიისა და ეთნოლოგიის პრამბლუჟები“

2025 წლის 9-10 ივნისს გიორგი მთაწმინდელის სახელობის გალობის უნივერსიტეტში სცოდნეცთა და ახალგაზრდა მკვლევართა საერთაშორისო სამეცნიერო კონტერენცია ჩატარდა, რომელიც ცნობილი ქართველი მუსიკისმცოდნის, პრამბლუჟი მანანა ანდრიაშვილის ხსოვნას მიუძღვნა. მუსიკალური საზოგადოება კარგად იცნობს პრამბლუჟი მანანა ანდრიაშვილის სახელს და მის სამეცნიერო ნამუშევრებს. 12 წელია რაც ქ-ნი მანანას სულმა მიღმერთ სამყაროში გადაინაცვლა. მისი სახელისა და დაცოჯიშული სამეცნიერო მუშაურობის უკუდასაყობად, ახალგაზრდა თაობისთვის მისი ღვაწლის კიდევ ერთხელ შესწავლისთვის 2015 წლიდან ჯერ თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში, ხოლო 2016 წლიდან გიორგი მთაწმინდელის სახელობის გალობის უნივერსიტეტში დაატარდა სამეცნიერო კონტერენცია. მ. ანდრიაშვილის

სახელობის პირველი კონტერენცია რომელიც ჩატარდა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში, ესეზოდა საკულისო და თეორიული მუსიკალულოგიის აქტუალური პრამბლუჟები. პრამბლუჟი მანანა ანდრიაშვილმ საკულისო მუსიკალულოგიის მთელი თაობა აღზარდა. სწორედ მისი მუშაურობითი და პედაგოგიური ხაზის გამგებლუბელია პრამბლუჟი თამარ ჩხეიძე, რომლის უმუხლო ჩართულობითა და ხელმძღვანელობით აღნიშნული კონტერენცია იანდობა გალობის უნივერსიტეტში, თუმცა ამ მუშაურობაში კონტერენციაში მონაწილეობას იღებენ საქართველოს სხვადასხვა სახელუზრებო უნივერსიტეტის სამივე სათესურის სცოდნეცები და ახალგაზრდა მკვლევარები. გალობის უნივერსიტეტში მუსიკალულოგიის საკითხებს იმთავითვე დამატა ქრისტეანული თეოლოგიის საკითხები, ვინაიდან ეს უნივერსიტეტი 2022 წლამდე საღვთისმეტყველო სცატეხის მქონე იყო და ტრადიციული მუსიკის

შესწავლასთან ერთად, თეოლოგიის საკითხების მიმართულებითაც მიმდინარეობდა სწავლუბა და კვლუბა. 2016-23 წლებში სცოდნეცური კონტერენცია ტარებოდა მუდგეი სახელწოდებით „ქრისტეანული თეოლოგიისა და მუსიკალულოგიის საკითხები“. 2024-25 წელს კონტერენციის თემატიკა კიდევ უფრო გამდიდრდა, სახელი შეიცვალა და ამ ეტაპზე პრამბლუჟი. მ. ანდრიაშვილის მიმღვნილი კონტერენცია მთიცავს მუსიკალულოგიისა და ეთნოლოგიის პრამბლუჟებს. წელს პირველად კონტერენციას საერთაშორისო სცატეხი მიენიქა და მასში მონაწილეობა მიიღეს სხვა ქვეყნების ქარბომადგენლუბმაც. მონაწილეთა გაზრდილი ინტერესიდან გამომდინარე კონტერენციაშ ორ დღეს გასტანა.

მომსწერებლუბი ტრადიციულად მატალი აკადემიური მოსწერებისა და მრავალმხრევი ინტერესების მქონე ახალგაზრდა მკვლევარები არიან. წელსაც მოსწერებლუბი ესეზოდა რომლოტე ტრადიციული მუსიკის კვლუვის სთეროს, ისე აკადემიური მუსიკის სხვადასხვა ეზოფის, სცვილის და ჟანრის საკითხებს. კონტერენციის დასასრულს ყველა მონაწილე სცოდნეცს გადაეცა დიპლომი მონაწილეობისათვის, ხოლო საუკეთესო მოსწერებისა და პრამბლუჟის ქარბმდგენი სცოდნეცები დაჯილდოვდნენ სპეციალური სიგელითა და თულადი პრიზით, რომელიც პრამბლუჟი მანანა ანდრიაშვილის ჯგახმა დააწესა. სპეციალური სიგელი და პრიზი გადაეცა ორ მონაწილეს, ერთ-ერთი გასლავთ თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის მაგისტრატეხის II

კუთხის სტუდენტები ელენე ელიაშვილი, რომელმაც წარადგინა მოხსენება თემაზე „არაფეციპული სიუჟეტები
 რომელიც აქამდე უცნობი მხედრის მაგალითებში“ და ასაღებდა მუშაობას, რეგულარულ და ლაგობას,
 გალობის უნივერსიტეტის კუთხისდამთავრებულ ზოგად წარმადებელს, რომელმაც წარმადებინა თემა
 „გიორგი სვანისი ერთი ექსპერიმენტის შესახებ“. სიგელით “საუკეთესო დებიუტისთვის” წელს პირველად
 დაჯილდოვდა გალობის უნივერსიტეტის I კუთხის სტუდენტ გვანცა მაისურაძე.

დაბრუნების დღიდან არაერთი
 გამარჯვებული ჰყავს. 2022
 წელს გიორგი მთაწმინდელის
 სახელობის საკლასიო გალობის
 უმაღლესი სასწავლებლის ეგიდით
 გამოიცა სტუდენტთა სამეცნიერო
 ნაშრომების კრებული, სადაც
 თავი მოიყარა გამარჯვებულ
 სტუდენტთა საუკეთესო
 მოხსენებებმა.

სტუდენტური კონტრაქტის თვის
 მიზანს ელენე ელიაშვილი
 ამბობს, რომ დასტურდება
 სტუდენტთა და ასაღებდა
 მუშაობათა დიდი

დაინტერესებით, გაზრდილი გეოგრაფიული არაერთი და მონაწილე უნივერსიტეტების სიმრავლით,
 წარმადებელი თემატიკის მრავალფეროვნებით და სიღრმით. კონტრაქტის საორგანიზაციო კომიტეტი,
 გალობის უნივერსიტეტის ადმინისტრაციასთან ერთად მოდამ მზად არის უმასპინძლოს ცნობილი
 მოსწავლეებს, პრემი. მანანა ანდრიაშვილი მიმდევრულ კონტრაქტის, რომელიც ემსახურება ასაღებდა
 მუშაობების კლუბითი საფინანსო განვითარებას და სელმეცნიერებს, ასევე მათ მიერ მიღწეული შედეგების
 პრაქტიკაში რეალიზებას შესაბამის სამეცნიერო გარემოში.

ეკატერინე ყაზარაშვილი
 გალობის უნივერსიტეტი,
 სტუდენტთა და ასაღებდა მუშაობათა
 საერთაშორისო სამეცნიერო კონტრაქტის
 საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი

„სამაია“ – ქართული სიმღერების შემსრულებელი ცრილ დიდი ბრიტანეთიდან

ლინდა გვილიმი, ჯილბედიანი მილსი და ლიზ უელმსლი – ამ სამ ქალბატონს, კარგი საჭმლის, მეგობრებისა და სიცილის სიყვარულთან ერთად, გვყავთთან სიმღერის, განსაკუთრებით კი ქართული მრავალხმიანობის სიყვარული. ჩვენ ვცხოვრობთ დიდ ბრიტანეთში, დასავლეთ უელსის ერთ-ერთ სოფელში. როგორც ცრილ „სამაია“, სიამოვნებით ვსწავლობთ და გულმოდგინედ ვმუშაობთ ქართული სიმღერის ყოველ პატივსა და დიდებაზე. ჩვენ ვაცნობდით, რომ ჩვენი სიმღერა ვერასდროს იქნება „სოფთა ქართული“, ამიტომ ვცდილობთ, ჩავეწყოთ და პაციენტი ვცეთ თითოეული სიმღერის აზრს და ვიმედოვნებთ, რომ სიყვარული ამ ლამაზი, უნიკალური მუსიკისადმი აისახება ჩვენს შესრულებაში. ამ მოკლე სტატიაში მოგიხსენებთ, თუ როგორ შეიქმნა ცრილ „სამაია“.

ერთად ვმუშაობთ „სამაიაში“ 2020 წლის ბოლოს დაიწყო, თუმცა ცრილს შეიქმნის იდეა, რომელიც ძირითადად ქალთა სიმღერებს შეისწავლიდა, 2019 წლის ბოლოს გაჩნდა, რომელსაც ჩემი მეგობრებისგან, ლუსი ბრენდონისგან საჩუქარი მივიღე: თამარ ბუაძისა და იმეო მაკ მურის კრებული „Songbook Georgia“. ლუსიმ იცოდა, რომ მე სოხლ ჟღერდნასთან, „მთიების“ წევრებთან და მეორე ბრიტანულ მეგობართან ერთად ვმუშაობდი ედიშერ გაბაყანიძის წიგნის „99 ქართული სიმღერა“ დასრულებასა და რედაქტირებაზე 1998 წელს, ედიშერის უძრავი გაბრუნების შემდეგ. ამიტომ, მან ითხოვა, რომ დავინტერესდებოდი ამ ახალი კრებულით.

ედიშერი და სოხლ უელსში ქართული მრავალხმიანობის დანერგვის პირობები იყვნენ, რომელსაც ისინი სამშენებლო კვლევის ცენტრის (CPR) პრაქტიკის „შემსრულებლობა, საკვები და კულინარია“ დასრულების აღსანიშნავად ცენტრისთვის სოფრის მოწყობაში დასახმარებლად ჩამოვიდნენ. ამ მიუღწევრის ერთ-ერთ ნაშრომში მაგდა კვლევითი მოგვითხრობს 1994 წელს ამ პირველ მოქმედებებზე უელსში და მის შემდგომ გაკვლევაზე ქართული სიმღერის გავრცელებაზე მთელ დიდ ბრიტანეთში, ამიტომ აქ დეტალურად აღარ შევალ, ვიცავი მხოლოდ იმას, რომ უნდა მოვუყავ 25 ადამიანი რომლებიც ჩემსავით მზად იყვნენ ერთ კვირაში თვრამეტი ქართული

სიმღერა შესწავლათ, რათა „კარდით ქართული გუნდი“ გაუმდებრიყავით და მანუცზე გვმღერა.

მე, დანარჩენი ორის მსგავსად, ვინც მთავარნებულები ვიყავით ედიშერთან და სოხლსთან შესჯერებით, და რომლებმაც საკუთარ თავზე გამოვცადეთ მათი ქამახალისებელი და ნაცოთიერი სწავლების შემდეგი, მათი პირველი ვიზიტის შემდეგ, 20 წლის განმავლობაში ვაგრძელებ ქართული სიმღერების შესწავლას და სხვა გუნდებისთვის სწავლებას მასტერკლასების საშუალებით. 2019 წელს

მე და ლინდამ შეჯამებით მხოლოდ ქართული სიმღერების შემსრულებელი ქართული გუნდი, ბომბლსაც დაგვარქვით „კაკალი“.

ლიზი, ბომბლიც ამ გუნდს 2019 წელს შემოუერთდა, ასევე ესაუბრა ლუისის წიგნის „Songbook Georgia“ შესახებ და აღუთმავანებელი იყო ამ კრებულის სიმღერების სწავლის პრესპექტივით. 2020 წელს, ჩვენ სამმა დავიწყეთ თიფტი ცრილდ მუშაობის იდეაზე, ბომბლიც თუთუნებელი იქნებოდა ქართულ ქალთა რეპერტუარზე; დიდ ბრიტანეთში ყველაზე სერიოზული შეზღუდვების მოხსნამ მცირე ჯგუფებს ღია ცის ქვეშ შესვლის საშუალება მისცა. ზამთარში ჩვენ ვხვდებოდით ჩემი სახლის დამხმარე ნაგებობაში, თბილ პალატებში გახვეწილნი, რადგან ღია კარებში ქარი უმტრად; ხოლო გაზაფხულზე და გაზაფხულში – ბაღში.

კრებულებიდან „Songbook Georgia“ და „99 Georgian Songs“, ასევე სხვადასხვა ჩანაწერებიდან სიმღერების სწავლით განცდილი სიამოვნება გვამბობდა და გვამბობდა COVID-19-ით გამოწვეული ყველა სირთულის დროს და მაშინ, როდესაც დიდ გუნდს შეკრების უფლება მხოლოდ ონლაინ რეჟიმში ჰქონდა.

თავდაპირველად ჩვენს ცრილს სახელი არ ექნა, მაგრამ საკუთარ თავს ვუძახდით „Papermates“, რადგან Papermate-ის თანქებს ვიყენებდით სიმღერების ნოტების ჩასაწერად ან პარტიციპატში აღნიშვნების გასაკეთებლად!

ჩვენ ვცადეთ კიდევ (თუმცა უშედეგოდ!) ამ სახელის ქართულად თარგმნა, მაგრამ როდესაც 2024 წელს დიდ ბრიტანეთში ჩამოსულ „ამბრ-იმბრს“ მაღინდებდა ვუმასპინდელეთ, ჩვენს მეგობრებს, მაგდა კულისშვილსა და თიკა შერვაშიძეს ვესაუბრეთ მარცხე ქართულ სახელზე ქალთა ცრილსთვის და მათ მაშინვე შემეგვთავაზეს „სამაია“!

წარმოუდგენლად გაგვახარა 2024 წლის სექტემბერში, თესფრის „საქართულო“ კონცერტებში მონაწილეობის შემთავაზებამ და შემდეგ მასში მონაწილეობამ. ძალიან მეზრი რამ შეგვძინა მასში მონაწილე როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ თეატრულ ჯგუფებთან ურთიერთობაში.

თავდაუდებელი იყო ერთად მოლხანისა და სიმღერის, რაქის მთების, ელენიებისა და სოფლების მონახულება, თბილისის ქალაქური ცხოვრების გამოცდილების შესაძლებლობა, ისევე, როგორც სხვადასხვა ჯგუფების მიერ შესრულებული სიმღერების მოსმენა; მოთმინებითა და დიდხალაობით საფასე გაკეთებული.

როგორც „სამაია“, ჩვენ ვაგრძელებთ ჩვენთვის საყვარელი სიმღერების შესწავლას და ვაუმჯობესებთ ჩვენს ცოდნასა და უნარებს. რეპერტუარი ყოველთვის მხიარულად მიმდინარეობს: მეზრის ვიცინით ჩვენს მეცდემებსა და სირთულეებზე. ასევე, აღსანიშნავია მადლიერების ცრემლები იმის გამო, რომ ასეთი ლამაზი მუსიკა ჩვენთვის ხელმისაწვდომია; რომ ზოგჯერ შეგვიძლია მარცხად ვიმტრათ და დახვეწილი ჰარმონიის შემჯობით ვიგბრდეთ კავშირი განსაკუთრებული პოეტის ისტორიასა და შემკიდებლობასთან.

ჯონ მილსი
ცრილ „სამაიას“ წევრი

მერამ კალანდაძის გახსენება

ერთი წელიც არ გასულა, რაც გურული სიმღერების ერთ-ერთმა შესანიშნავმა შემსრულებელმა, ცრილ „შალვა ჩემს“, ანსამბლუმის „მათუმისა“ და „შვიდკაცას“ წევრმა, მერამ კალანდაძემ დაგვცვლა. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ იგი გურული სიმღერის დიდოსტავი, გურული ხანის იშვიათი შემსრულებელი იყო. მერამ კალანდაძის გარდაცვალება უდიდესი დანაკლისია ქართული ხალხური სიმღერისთვის, ქართული კულტურისთვის... მის შესახებ მოგონების დაწერა ვთხოვეთ ცნობილ გურულ მომღერას, „ხელთვნების ქორუმის“ ციციულის მთელმთელს, მაცლნ ცრისცან სიხარულიძეს, რომელთანაც მერამ კალანდაძეს მრავალწლიანი მეგობრობა და სიმღერა აკავშირებდა.

მერამს გიორგი სალუქიძის სვლა ჰქონდა გავლილი, კარგად იცნობდა ცნობილი მომღერლების - აბცემ და ჯლადიშვიტ ფრდმამიშვილუმის შემოქმედუმას და ზედმიწვრნით მისდევდა გურული ხანის მათუელ შემსრულებუმის მანერასა და სცილს, რაც ბალიან ლსცაცურად გამოსდითდა. ანზორ ფრდმამიშვილი სუმბობით „არცუმსაც“ ვი ებახდა.

მერამი მოგვიანებით მოვიდა ჩუმს „შვიდკაცაში“, მაგრამ იმთავითვე წამყვანი მომღერალი გახდა. ყვლაზე დიდი ცოდნა ვი გურული სიმღერების ცრილში შეიბინა, რომელიც მე, გურიმ და მერამმა ჩამოვაცალიბეთ და „შალვა ჩემს“ ვუწოდეთ. სწორედ ამ ცრილში დალსცაცდა და წარმაცემული მომღერალიც გახდა. სშირად ამბობდა: „თუკი რაიბე ვიცი გურული სიმღერისა, ცრისცან და გური სიხარულიბუმის დამსახურებაა“.

ცრილმ „შალვა ჩემს“ მალე გაითქვა სახელი არა მარცო საქართვულლს, არამედ ევროპის მასშცამითაც, გურული სიმღერების უნიკალური ვარბანცუმის შემსრულებით, რომლებუმის გასაოცარ ხანსაც სწორედ მერამ კალანდაძე ამბობდა გასაოცარი ლსცაცლობით.

დასანანია, რომ ბალიან აღრე წავიდა ჩვენგან ეს შესანიშნავი მუსიკოსი და უბადლო მომღერალი. ბალიან მიქირს უბისლობა. თუმცა, მჯერა, რომ გამომჩნდებთან გურული ხალხური სიმღერის ლსცაცურად შემსრულებელი ახალგაზრდები, რომლებიც გაავრბულუმენ ქართული თელჯლობრის პლუმლარბაცბას, რასაც მთელი ცხოვრება მიუბღვნა ბრწყინვალე მომღერალმა - მერამ კალანდაძემ.

ღმერთმა ნათელში ამყლთლს ჩვენი მერამი!

ცრისცან სიხარულიბე
ხელთვნების ქორუმი

ქალთა ფოლკლორული ანსამბლი „იავნანა“ რაჭიდან

ანსამბლი „იავნანა“ მთავარწილების 50 წელს ითვლის. ის 1975 წელს ჩამოყალიბდა ამბროლაურის რაიონის სახლში, მარინა ჩიხრაძის ხელმძღვანელობით. სახელწოდება „იავნანა“ თვითონ ქ-ნმა მარინამ შეარჩია. პირველი თაობა კლუბშიდან და მიმდინარეობიდან აიყვანა და ასე დაიწყო ანსამბლის შემოქმედებითი ცხოვრება.

იცვლებოდა თაობები და ეს ახლაც გრძელდება. ამჟამად ანსამბლში სხვადასხვა ასაკის ქალბატონები მღერავენ. მათ შორის ყველაზე უმცროსი 30 წლისაა, ყველაზე უფროსი კი – 85-ისა!

„იავნანა“ უპირატესობას ეძლეოდა რაჭა-ლეჩხუმის რაიონის სიმღერებს ანიჭებდა და ღერებდა ასეა. მისი რეპერტუარის ბირთვადი წყარო სოფლებში მომღერალი ავთენტური ფოლკლორის ნიმუშებია; თუმცა ანსამბლი მღერის სხვა კუთხეების სიმღერებსაც.

„იავნანა“ აქტიურად ჩაბმული ღერებოვანი კულტურის ცხოვრებაში, მონაწილეობს ფესტივალებში, აქვთ გასულით კონცერტებს, ხშირად იწვევენ საცერკოვო და რელიგიურ ცხოვრებაში. ანსამბლი „არტ-გენი“-ს ხშირად სცემს. „იავნანა“ პრაქტიკულად „ნიჭიერების“ მონაწილე და ნახევარფორმალურიცაა. გიორგი უმედიშვილის წიგნში „ფოლკლორული ანსამბლები საქართველოში“ ანსამბლი „იავნანა“ შეყვანილია, როგორც ერთ-ერთი წარმომადგენელი ანსამბლი.

გარდა სალხური სიმღერებისა, ანსამბლის რეპერტუარი მდიდარია საკლესიო საგანგებოებითაც.

„იავნანას“ ერთ-ერთი მთავარი მიზანია შემოქმედებითი ნამუშევარი თანამედროვე საზოგადოებაში „სანახევრად“. ეს არის XIX საუკუნის ბოლო-წარმოშობა, რომელიც შესულია „ლორეს ფონდში“. მასში თავმოყრილია ქვემო რაჭაში მომღერალი იმედიანი სიმღერები, მათ შორის – ქალ-გაყის გასაუბრება ცეკვა-სიმღერით.

ანსამბლი არის არაერთი საკავშირო და რეგიონული ფესტივალის მრავალგზის ლაურეატი. მიღებული აქვს მრავალი პრიზი და პირველი ხარისხის დიპლომი. 2020 წელს გაიხსნა ანსამბლ „იავნანას“ ვებსაიტი.

ამჟამად ანსამბლის ხელმძღვანელები არიან მარინა და ირინა ჩიხრაძეები.

ანსამბლს ჯერ-ჯერობით არ აქვს აუდიტორიუმი, თუმცა, სამომავლოდ აპირებს მის ჩაქრას, რათა არ დაიკარგოს და მომავალ თაობას დაეხმოს ნამდვილი რაჭული, მათ მიერ მომღერალი იმედიანი „მარგალიტები“.

ქართული მრავალხმიანობა ჩემი ცხოვრების მარგალიტია

თამამად შემიძლია ვთქვა, რომ ქართულმა მრავალხმიანობამ და საქართულოში მოგზაურობამ ჩემი ცხოვრება შეცვალა.

მე შოტლანდიის მაღალმთიან სოფელში დავიბადე პოეზიის, მუსიკისა და მომღერლების ოჯახში. ცრადიციულმა მუხივამ, რომელიც დედის რძესთან ერთად შევითვისე, წინაპრებთან კავშირისა და კეთილდღეობის ღრმა განცდა მომიცანა.

პროფესიული თვალსაზრისით, ცხოვრებამ აღმნიშნა ცანჯვასთან მიმიყვანა და ბალანდის მსხვრპლი მცირეწლოვანი ბავშვის ცრავის მოგვარების ნოვაცოთი გავხდი.

წლების მანბილზე სავრთამოტისო მასშცამით ვმუშაობდი, ბის შდგად, 2001 წელს, ჰუმანიცარული საცმინომისთვის საომარ ზონებსა და კონტლიცურ რეგიონებში, წლის უვრთელ ქალად დამასახელეს. ღვთისგან მოძებული, ჩემი ცრადიციული სიმღერის ნიჭი ურთულესი გამოწვავების დამღვავში დამხმარა, მაგალითად, საქართულოში რუსეთის შემოქრის დროს, ბოდესაც რუსთავლის გამზირზე ვმღერდდი. ჩემმა თრავიულმა პრაცივამ დამანახა, რომ ცრავმირებული ბავშვის მიერ გამოცემული ხმები ხმირად დისონანსური და ინსცინიცურია. მაგრამ, მკურნალობის დამყმასთან ერთად, ხმები შრბილდა და მივხვდი, რომ აღმნიშნა ჰარმონიის გავგმა და შგრბნება შესადღებელია ხმისა და ვიმრაციის საშუალებით. ამან მიმიბცა ადგილობრბი კულცურების მუსიკის ბიებისკუნ, ბაც იმის იმდით დავიწყ, რომ მათში ჩადებული უძველესი სიმრბნე საკუთარ ბიებებში დამხმარებლდა. საქართულო — „ჰარმონიის აკვანი“ — მისმომდა. მე ბაცონების სიმღერებისა და იავნანების ბმნა დავიწყ.

საქართულოში პირვულად თრვნ კვინის საცმინომის წყალობით აღმოვჩნდი, ბისთვისაც მისი უსაზღვრლდ მადლიერი ვარ. წლების განმავლობაში მუსიკას სოფლებში ვადგვრბდი თვალყურს. მუსიკალური აღზრდის წყალობით დასვქილმა ჩემმა ყურმა ბგერები ლავმუსის ქალღღივით შვიწლავ. ნოცების შესწავლა არასდროს მიცდია — მე ვსწავლობდი ჩალრმავებითა და მოსმენით. ანდრო სიმამვილმა ერთხელ მითხრა: „მეკი, ჩვნი მუსიკა სულის დასაცვომბადა“. ეს სიცყვები დღემდე ყურში ჩამესმის.

ამ გამოცდილებებზე დაცრნობით სცაციები დავწრბ.

გამიმართლა, რომ ბვბი შესანიშნავი მომღერლის - პოლიკარბე სომულავას, ისლამ თვილთანის, ცრისცან სისარულიბის, შურად თირცხელანისა და სხვების - მოსწავლე ვიყავი.

ერთ-ერთი ყვლაზე ღრმა გამოცდილება ქართულ ქალთა რეპრცუარბა შემბინა, რომელსაც 2008 წელს ცაცა მგერულიბისა და გუნდ „სათანაოს“ წყალობით გავცვანი.

თვეების შემდეგ პირვულად მოვისმინე „ღვთის კარზე სათქმული იავნანა“. ადგილზე გავიყინე სრულიად მოსიბლული მისი სილამაზით. ეს სიმღერა, მილდული სალობე აღნიამვილის შესრულებით, საყქსპედიციო ჩანაწერიდან მევისწავლე. შოტლანდიაში მის მარცვალ-მარცვალ ათვისებას ექვსი თვე

მღვანდღმე. ეს მდღეცაციური პრტეცნი იყლ. ატრანამი ერთ-ერთ სუტრატჟ მტხლჟს მისი შესტულეშა. მასსლჟს დავიმტრცხჟ, ტლმ შემესტულეშინა ასეთი ძვიტრასნი სიმღერა, განსაჟუტრებით, ჩემი ელემენტრული ქართულით. ტლდესაც დავასტულე, სიჩუმე ჩამოჟარდა. ჩემი მასპინძელი ელიკლ სახეჟ ნაზად მომეჟრტა და მტხლჟა, ჰიდჟ ერთხელ მემღერა. ყლყმანი ტლმ შემცყლ, გამიღიმა და მიტხტა: „მღიღეცი ისე, ტლგლტც დედა გეუნეშა!“ ტლმით, ტლდესაც სლთელის მოსასლუომშა შეიჟრბშა, ისეჟ და ისეჟ ჟმღერტლდი — ტითღელს დიდი ხნის უნასაჟი მეგლმტრბი მეჟიყარტე ერთად.

ტამდენიმე ტჟის შემდეგ ატრანამი ისეჟ მიმიწჟიეს, ტატა გავმტლლლდი სადლესასწაულლ ტიფუალს ამ სიმღერით — ტლმელიც წმინდა ქალური ენერგიის სილტმეჟბში აღწჟეს და ტჟტაჟბრბისჟნ მიმჟჟალ ლქტლს ჟაქჟს ხსნის.

ჩემი ძვიტრასნი მეგლმტრი და მენცლბი, მეზლმპრე გია ტაზმამე, დამეხმარა იმის გააზრბამი, ტლმ ეს საჩუქარი მმიქრ ყურეშსა და გულეშს დეჟუმტრუნე.

2013 წელს ჩამგელიანების ლჟასმა სლთ. ლასუმდში (ზემლ სჟანეთში) დამმაცვიშა. სლთელი ქრბლდა — ხალხისგან იცლეშლდა. ჩემს საყვარელ მეგლმტრ, ნანა მჟჟჟანაძესტან ერთად, განჟიხილეთ სლთელში ლიმხერბის დლესასწაულში მონაწილეშბის მისაღმად სცუმტრბის — და არა ცურბისცუმბის — ჩამოყვანბს შესადლეშლლშა. მიუხედაჟად იმბსა, ტლმ იმ დტლს ეს შეუმღერელი ჩანდა, ჩამგელიანების ლჟასმა ეს ტჟალლშად აქცია. წლეშბის განმჟლლშაში მე და ნანამ გზა გაჟჟჟალეთ იმ აღგილისჟნ, ტლმელიც ახლა მომღერალი სლთელის სახელიტაა ცნლბილი და სადაც დლეს საჟუტარი თლლჟლლტრბის სახლი აქჟთ. მას შემდეგ ასლბით, შესადლლა ატასლბით უცსლეი ესცუმტრა სლთელს, ტატა ეცსლჟრა ამ მუსიკასტან და სჟანური ჟულცურბის ნაშტეშტან ერთად.

ჩემტჟის ეს გახდა იმ მუსიკის მსახურბის საშელეშა, ტლმელმაც ამდენი ტამ მომცა.

ჩემმა მონაწილეშამ სჟანურ „ზატ“-ში და მბსმა ცტრანსტლტრბაციულმა ხმოჟანმა პეიზაჟებმა ჩემში ტალაც უბჟელესი გაატჟბა - მოცლანდიელი ქალეშბის დჟკარგული გლლჟის ცტრადიცია, ტლმელიც ლდესლაც ჩჟენი გუდასცჟიბის გამქალ გლდებამი იყლ შემლნახული. ამ ცტრადიციის ჟულცურბული აღლტბინება ახლა ჩემს ცხლჟრბას ამდიდრებს. მოცლანდიის მტაჟრლშასტან პატცნილტლბით, მე ჟმლნაწილეშა მუსიკალური ტესურბის შექმნაში, ტატა მომჟჟალმა ტალმებმა შემტლწ ყურჟილის დლჟება ჩჟენი უბჟელესი სიმღერბის ნაჟადიდან მწესარბის განჟურბის პრტეცსში. ნანა მჟჟჟანაძის ჟჟლეჟა ჟარბს შესახებ მნიშვნელლჟან ტლლს ასტულეშს ამ ჟულცურბატმლტრბის გაცჟლამი.

ყლჟლ ჟჟბრა დლეს, მე ჟმღერი მოცლანდიის მტიანეთში არსებულ პაცტრა ქართულ გუნდში სახელად „მესარი“. დლეს გლზგლბი მყჟს საყვარელი ქართჟლი ნატლული და ქართჟლი მეგლმტრბის საზლგადლეშა.

საქართჟლლ — ჰიდჟ ტა ჟტქჟა?

ქემმარბცად, საქართჟლლ! შენ ხატ ჟნახნი! მე ჟატ მშჟიდად!

მარჟერი შტრი
მოცლანდია, დიდი შტიცანეთი

ცლ-ქმრბმის წესები სჯანოთში (ნაწილი I)

სჯანოთში ცლ-ქმარი ყოველთვის ცდილობდა, რომ თავისი ჯაჟისათვის დედის მუცელშივე დაეწინა საცლო. ამის მიზგზი იყო ქალთა სქესის სიმცირე მამაკაცებთან შედარებით. მღბრდილი საცლოის

მღწა მწელი იყო. თუ სჯანებს ცლოები ერთსა და იმავე დროს ჰყავდათ ღრსულად, ისინი სიცყვირად აბლუვდნენ ერთმანეთს პირბმას, რომ უკეთუ ერთ-ერთ ჩვენ ცლოთაგანს ჯაჟი ყლოლს და მყორეს ქალი, მაშინ ისინი ერთმანეთს შევბოლოთ. თუ მართლაც ისე მოხდებოდა, რომ ერთს ჯაჟი ყლოლებოდა, მყორეს - ქალი, ჯაჟის მამა მაშინვე მიიბრუნდა ქალის დედ-მამასთან, მიუცანა „ნიშნად“ თინთის (თლოის ქამალი) და ყცყოდა: „აი ეს თინთისი ნიშნად და ქამოზბრდის შემდეგ, თუ შენი ქალი ან ნებოთ მიცი სხვას, ან შენს უნებურად ვინმე ქაიყვანა, მაშინ მე თავს შეგაკლავ ან შენ მოგკლავ“. ამგვარად დანიშვნას სჯანურად „ლიგქა“ (დჯაჟება) ან „ლიყდანი“ (დქარა) ერქვა. ასეთი ქალი უკვე ავზნიდან ითვლებოდა დანიშნულად.

დანიშვნის შემდეგ, დანიშნულის დედ-მამა მიიპაციებოდა პაცარა სასიბოს დედითურთ (ბადგანაც ის ბუბუ-მწოვარი იდებოდა) „თქის ასახსნოლად“ (ქიშხი ლითმდუნე), ე.ი. პირველად თქის მებოსადგამად საცლოის ღჯახში. დედა თავის ბუბუმწოვარ ჯაჟს

ავჯანში ჩააწვენდა, მუბლზე ქააცებოდა ნახშირს, თავთანაც ჩაუდებდა ნახშირს და ბაიბე ბკინეულობას, მაგალითად, დანას... ამოიღებდა ავჯანს ილლიის ქვეშ და ისე მიიყვანდა საბბლოს სახლში. სასიბო საცლოის სახლში ღამით მიჰყავდათ. ღრივეს დედა ქვეწებოდა ღმერთს, რომ მათი შვილების პირველი შეყრა ბდნიერი ყოთელიყო. ავზნით მოყვანილ სასიბოს დაუსვებოდა ავჯანშივე მწლოარე საბბლო. ავზებს ერთმანეთის გვარდით დგამდნენ, თითქმის ავზნიდანვე უნდოდათ პაქია საფბრბ-საცლოე შეერბთბინათ საუკუნე კავშირით და ჩაენერგათ მათთვის ერთმანეთის სიყვარული, რომელიც მომავალში იშვიათად ამბოლოებდა. სასიბო დედითურთ ბჩებოდა ცლოეურისას ერთი კვბრა, შემდეგ სახლში ბრუნდებოდა; საცლოის დედ-მამა აჩუქებდა საფბრბს ბაიბე ქვბილ ღთხთქს საფბრბლს (ცხვარს, თხას, ღორს) და ბამდენიბე ხნის შემდეგ გაუგზავნიდა ხარს ან ბბლხას, ბომბლსაც „ნაყდანვბრ“-ს (დსაკავებლს) ებახდნენ. „ქიშხი ლითმდუნე“ უნდა გაქნია საფბრბს დედ-მამასაც საცლოისათვის, იმავე ქესით და საჩუქრბით.

მუცელში დანიშვნის გარდა, საცლოეს ნიშნავდნენ ავბოთვე საფბრბს ან ქმრის სიკვდილის შემდეგაც. აქ საფბე მოსწრბებზე იყო: ვინც მოასწრებდა დანიშვნას, იმას ვრბავბნ შეყვილებოდა.

დედის მუცელში საცლოეს დანიშვნა სრულიად დამოკიდებული იყო დედ-მამის ნებაზე; ქამოზბრდილის, დაქვბივებულის კი - ამ უკანასკნელებზეც, თუმცა დედ-მამის უთლება აქაც სჭარბებოდა. დედ-მამა ცდილობდა, რომ მათ ჯაჟს შეერთო ცლოად ბლიერი თების (გვარეულობის) და მდიდარი ღჯახის ქალი. ბლიერი თები საჭირო იყო სიბისათვის, ბლობრც „გორგის“ გამმაგბრბელი, მწე და მომხმარე გაჭიბვების დროს, ჭბრში და ღხინში თვალ-ყორის მგდებელი. მდიდარი ღჯახი კი მაცვრბილურბის მხრით იყო საიბედო და სანუგეშო სიბისათვის.

გათავდა „ჩიშხი ლუფმდუნ“... საფმრთ-საცლლუ წამლიზარდენ; 8-10 წლის ასაკში ისინი უმეცესად ერთად აცტარებდენ დრლს თამამლმამი (თუ ლრირუ ერთი სლთულიდან იყვნენ). თუმცა, ამით არ თავდებლდა მათი კავშირი, ერთმანეთზე დამოკიდებულმა. მაგალითად საფმრთ მუკლლდა საცლლუს ზლგიერთ მისთვის სამბიმლ საფმრთში... საცლლუც, თავის მხრით, უხდიდა სამაგიერთლს საფმრთლს, რითაც შეებლლ: უკრარავდა ქალამნენს, პაიქენს, დახუულ ცვანისამლს და სხვა.

გავიდა ხანი. მლტქია ქლტქილის დრლმ. საფმრთლს მმლმლუმი მლციქულს უგზავნიან ქალის დედ-მამას, აცყლმინებენ, რლმ დლტქულ ლამეს შენი ქალიშვილი გვინდა მლვიყვანლთლ და „ნაქვლამზე“ (საფმრთლს მხრით მისაცყში საცლლლის დედ-მამისათვის) მლვრიგდლთლ. ქალის დედ-მამას უთლუმა აქვს ერთი ქლიდან სამ ქლამდე ვადა ითხლვლ ქალის გაუმუკლმლმისა, საქირლუმის მისედვით; მაგრამ, თუ ქალის დედ-მამას მუვრად არ დავლდებლდა ქალიშვილი, რლგლტც დამხმარე, მამინ სახლში დავავუმას საფმრთლსათვის ჩამარუმას არჩედენ (შიმლმდენ, სხვას არ მლუცაცა) და ქლტქილზე მალე მლტრიგდებლდენ. „ნაქვლამი“ მუკლ დრლში განსაზღვრული იყლ და ამიცლმ ამაზე მლტრიგუმა მუვრ ხანს არ მლლთხლვდა. ის მირითადლდ საქლნელს გულისხმლმდა.

მას შემდეგ, რაც მლციქულუმი „ნაქვლამს“ ჩამარებდენ ქალის დედ-მამას, შეებლლთ ქალის წაყვანაც. ამ დრლს საცლლლ უკუ მლტრთული იყლ; აქვე იყლ მისი 10-15 ცლლ-ამხანაგი ქალიშვილი და 10-20 მაცარი. ამავ დრლსთვის ქალის მმლმლუმს მზად ჰქლნდათ ე.წ. „კალათ“ - ხლრაცი - 30-40 კაცის ვახშმისათვის საქირლ პური და არაყი. ჩუკლუმის მისედვით, საცლლლის დედ-მამას უნდა გაეგზავნა ეს ხარჯი სასიბლს სახლში პაცტარბლის მიყვანამდე და უნდა გამასპინბლუმლდა ცცუმარ-მაცარუმს და ავრთუკ სასიბლს ცცუმარუმსაც, რლმულთა რიცხვი ყლუკლთვის ალუმაცუმ საცლლლისაგან მიპაცვიქულ ცცუმარ-მაცარუმს.

პაცტარბლის თანმსლუმი მაცარი კაცუმი შერარლუმლულები იყვნენ თლტ-დამმარუმით. გზაზე მიმავალნი ლხუნლმდენენ, მხირლულმდენენ. ამ ხუმრლმ-სიცილში უახლლვდებლდენ სასიბლს ლჯახს და ისრლდენ თლტს, რასაც საპასულ სრლლა მლჰყუმლდა სასიბლს მაცარუმისგან.

ამ თლტის სრლლაში სარბლლს სასიბლს სახლის კარებთან მიიყვანდენ. აქ ლჯახის უტრლსი თქვილს მიავუმბდა სარბლლს, ხელს ჩაყლთვინებდა და შემდეგ მუკბლუმლდა სახლში. ქალის მლმყვანი ლრი კაცი სამუკრ შემლაცტარებდა სარბლლს კრირის იტგვლივ „ქლტქილმის“ სიბლრით და შემდეგ დასვამდა მიჩენილ ადგილას. კარტ მყლთვი ხალხი სახლში მლგრლვდებლდა. სარბლლს ამ დრლს ისე თავისუთლად ქკირა თავი, რლგლტც თავის დედ-მამის სახლში, ყლუკლგარი მლტცხლმის კარუმე. პაცტარბლს იქით-აქით მლუსხდებლდენ მისი ცლლ-ამხანაგი ქალიშვილები და ერთი „მუდლ“ (მდადე). ლჯახის უტრლსი გლმით რამდენიმე პურს დლუდგამდა წინ პაცტარბლს და მიუყვანდა პაცტარ ვაქიშვილს, რლმულიც მას მულსზე უნდა დაესვა, სანამ არ მლსწყინდებლდა. გლმით პური გამლხაცვდა სურვილს, რლმ ახალ მლყვანილ რბალს ლუკმა არ გამლლლდა (არ გალარბმულუიყლ); პაცტარ ვაქის მულსლუმზე დასმით კი ქმრის ლჯახს სჯერლდა, რლმ პაცტარბლს ვაქიშვილი უტრლ მუვრი ყკლუმლდა, ვიდრე ქალიშვილი.

*მასალა დამუშავებულია მაკა ხარბიანის მიერ
მესართლნ ნიქარამის ქივნიდან „ისცლტრიულ-ერთლვტარტუიული ქერილუმი“
ტ.1. თბილისი, 1962*

გთავაზლმთ სვანურ მაცრულ სიბლრას, რლმულიც სრულდებლდა სარბლლს წამლყვანისას სიბის ლჯახში

სვანური მაცრული

I გუნდი

ვო შო ვო რე რა ვო რე რა ი რე რა
ო რი ვო შო ი ვო შო ი ვო ვო რე რა და რე რა
ვო შო ვო რე რა და რე რა

ვო დი ლა დი ლა ვო რე რა შო შო დი ლა შო რე რა ო დე ლი ა ო რე რა და
ვო დე ლა დი ლა ვო რე რა ვო შო რი რა რე რა რე შო შო რი რა შო შო
შა შა ვა შო შო რე რა შო შო

II გუნდი

შე ი ო რე რა შო ოა შო რე რი ვო რე რა შო შო რე რა რე რო რე რა
დე ლა და ო შო შო შო ვო შო შო რე რი ვო რე ა ბა შო რე რა რე რა
შე შო შო შო შო ვო რე რა და რე რა

შო ო რე რა შო შო ვო რე რა ო ვო რი რა რე რა და
ო რე რა ო ო დე ლი ა ვო შო ი ვო შო ი ვო დე ლი ა ო შო დე ლა და
შა შო შო ო შო ი შო შო შო შე შო

[illegible]

მო ვო მო ვო მო მო ვო რე რი ა მო მო მო მო
 მო მო მო რე რა ვო რი რა ვო რე რი ა დე ლა და ო ი შლევხ-დე ბე-ღნი-ე - რი
 მო მო რე რა მო მო შე მო მო

ვო ვო ჰო ვო რე რა ჰო რე ჰო რე რა ჰო ვო რე რი ა ჰო
 ვო ვო დე რი ვო რე რა ჰო რე რა რე რა ო რე რა ვო რე რი ა ვო
 ჰო ჰო ვო რე რა ჰო რე რა ჰო

[illegible]

ბეჭდვითი:

მაკა ხაბიძე

ეთნოგრაფიკული, მუსიკალური დოკუმენტი, ცენტრ-ის მთავარი მენეჯერი თანამშრომელი

მთარგმნელი:

მანია კაკაჩიშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა:

მაკა ხაბიძე

ლევან ჟუგაშვილი

© ჯანო სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის ცენტრული
მრავალხმიანობის კვლევის საერთაშორისო ცენტრი, 2025

eISSN-1512 – 228X

ჯანო სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია. თბილისი, 0108,

გრიბოედოვის ქ. №8/10

ტელ. (+995 32) 2998953

E-mail: polyphony@conservatoire.edu.ge

www.polyphony.ge

www.symposium.polyphony.ge

ბიულეტენის შემდეგი ნომერი გამოვა 2025 წლის დეკემბერში